

13 студзеня, 2005

Газета з Беларусі

Голас Радзімы

№ 1 — 2 (2923 — 2924)
Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

Соцыум
Дарыць радасць жыцця
Стар. 2

50 год разам з замежнымі чытачамі! "ГР"

Скарбонка
"Прыехала Каляда ўвечары..."
Стар. 7-8

Эксклюзіў. Зміцер ЯЎТУХОВІЧ — беларускі кампазітар з ЗША — с. 12

Цьпата года

З Навагодняга віншавання Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнка беларускаму народу

Няма для нас зямлі больш роднай і блізкай, чым любімая Беларусь, наша Радзіма, дабрабыт і працоўтанне якой мы з вамі забяспечваем. Кажуць: высакосны год прыносіць непрыемнасці. Успомнім: нас палюхалі абвалам эканомікі, упадкам сельскай гаспадаркі. Пагражалі сацыяльна-палітычнымі ўзрушэннямі. Але нам, як кажуць, грэх скардзіцца. Усе гэтыя "працоўтвы" засталіся тустым гукам. Мы шмат чаго дабіліся ў гэтым годзе. Нам ёсць чым ганарыцца. Беларусь развілася дынамічна, захавала палітычную стабільнасць. Вырашаны многія надзённыя праблемы. Створана надзейная аснова для рэалізацыі больш смелых, сапраўды амбіцыйных планаў.

NEWS FROM BELARUS
page 3

Экапарк Дзень нараджэння Белавежжа

Рэкорднай за апошняе дзесяцігоддзе колькасцю наведвальнікаў адзначыла свой 85-гадовы юбілей Белавежская пушча. Толькі за адзін суботні дзень галоўны запаведны лес краіны наведалі 53 турыстычныя групы, а гэта каля 2 тысяч чалавек. Сярод іх грамадзяне 44 краін.

Стыкія

МЗС Беларусі ўстанавіла сувязь з усімі 44 грамадзянамі краіны, якія знаходзяцца ў рэгіёнах Паўднёва-Усходняй Азіі, што пацярпелі ад цунамі.

Тэктанічны СТРЭС

Беларусаў сярод ахвяр цунамі няма

Беларускае знешнепалітычнае ведамства падтрымлівае сувязь з беларусамі, якія па-ранейшаму знаходзяцца ў зоне бедства. Як расказаў намеснік начальніка ўпраўлення інфармацыі МЗС Руслан Есін, нарэшце, удалося звязцца з двума беларусамі, пра лес якіх да гэтага часу нічога не было вядома. Родныя паведамілі, што з іх блізкімі ўсё добра і пасля завяршэння тэрміну пецёвак яны вернуцца на радзіму.

Па інфармацыі, атрыманай у міністэрствах культуры, адукацыі і Нацыянальнай акадэміі навук, іх супрацоўнікі не накіроўваліся ў рэгіён Паўднёва-Усходняй Азіі. Міністэрства адукацыі ўдакладняе звесткі аб беларускіх студэнтах, якія маглі паехаць туды ў рамках абмену паміж вышэйшымі навучальнымі ўстановамі.

Дабрачынная дапамога дастаўлена ў Шры-Ланку

Кіраўніцтва Беларусі прыняло рашэнне аб аказанні гуманітарнай дапамогі краінам Паўднёва-Усходняй Азіі і Афрыкі, якія пацярпелі ў выніку цунамі. Як паведамляе прэс-служба МНС, 8 вялікагрузных аўтамашын з гуманітарным грузам выехалі з беларускай сталіцы ў

Маскву, дзе гуманітарную дапамогу пагрузілі ў ІЛ-76 МНС Расіі і даставілі ў Шры-Ланку.

Для пацярпелых ад цунамі жыхароў краін Паўднёва-Усходняй Азіі Беларусь адправіла 5 тысяч цёплых коўдраў, 20 тысяч шматмясцовых палатак, 20 тон пшанічнай мукі, а таксама 125 комплектаў для ачысткі вады, распрацаваных спецыялістамі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Агульны кошт гуманітарнага грузу склаў каля 250 мільёнаў рублёў.

Па даных МНС краіны, Беларусь ужо ў 20-ы раз аказвае гуманітарную дапамогу дзяржавам, якія пацярпелі ад надзвычайных сітуацый прыроднага і тэхнагеннага характару. Неабходныя цёплыя рэчы, прадукты харчавання, медыкаменты ў свой час дастаўляліся ў Іран, Югаславію, Турцыю, рэгіёны Расійскай Федэрацыі і іншыя краіны.

Нагадаем, што ў выніку разбуральнага цунамі, выкліканага землятрусам у Індыйскім акіяне, загінула, па апошніх даных, каля 180 тысяч чалавек у больш чым 10 краінах. Здароўю яшчэ 500 тысяч чалавек нанесены ўрон, а 5 мільёнаў людзей аказаліся ва ўмовах неспрыяльных для жыцця.

У беларускім прадстаўніцтве ААН у Мінску адкрыты рахунак, на які арганізацыі і прыватныя асобы пры жаданні дапамагчы насельніцтву, пацярпеламу ад цунамі, могуць унесці свае ахвяраванні ў беларускіх рублях або доларах ЗША.

У Беларусі сродкі ад прыватных асоб і арганізацый можна пералічыць на рахунак прадстаўніцтва ААН: УНН 102099485, рублёвы рахунак: 3021207010114, валютны рахунак: 3024207015002 у філіяле № 0111 ААТ "Прыорбанк", МФО код 228, Мінск.

Прызнанне

З любоўю да Беларусі

7 студзеня адбыліся ўрачыстасці, прысвечаныя ўручэнню прэміі "За духоўнае адраджэнне" 2004 года і спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь больш як 20 дзесяцігоддзям культуры і мастацтва.

У ходзе ўрачыстай цырымоніі было адзначана, што хрысціянскія каштоўнасці і ідэалы ляжаць у аснове выдатных культурных дасягненняў нашага народа. Таму глыбока сімвалічна, што ў праваслаўнае свята Ражджства адбываецца ўшаноўванне людзей, для якіх адраджэнне духоўнасці і маральнае ўдасканаленне не толькі прадмет паўсядзённай працы, але і справа ўсяго жыцця.

Сярод лаўрэатаў прэміі "За духоўнае адраджэнне" 2004 года — рэлігійныя асобы і свецкія людзі розных прафесій, якія займаюцца дабрачыннай дзейнасцю, унеслі ўклад у развіццё мастацка-маральных традыцый і ўмацаванне духоўных каштоўнасцей, ідэй дружбы і браттва паміж народамі.

З некаторымі з лаўрэатаў чытачы "Голасу Радзімы" добра знаёмыя: гэта маладыя журналісты, аўтары фотаальбома "Спадчына Беларусі" Аляксандр Аляксееў і Алег Лукашэвіч, настаўніц рэлігійнай абшчыны "Прыход касцёла святой Ганны ў вёсцы Мосар Глыбоцкага раёна Віцебскай дзяржаўнай Рымска-каталіцкага Касцёла ў Рэспубліцы Беларусь" Юзас Булька, кіраўнік рэспубліканскай навукова-асветніцкай экспедыцыі "Шлях да святых з Жыватворным агнём ад гроба Гасподняга" Ніна Загорская. Пра іншых мы з задавальненнем раскажам у наступных нумарах газеты.

Вітанне

Украіна, Чарнаўцы

"Голасу Радзімы" і ўсім беларускім сябрам зычым у новым годзе поспехаў у усіх справах.
А Бацькаўшчыне Беларусі — жанамічнага росквіту, новых дасягненняў у стапоўленні суверэннай і незалежнай краіны.
З павагаю ад Чарнавіцкага таварыства беларусаў С. ГАРДЗЕЙЧЫК, В. КІЛЬЧЫЦКІ.
Стар. 11

Да ўвагі чытачоў
Наступны нумар газеты "Голас Радзімы" выйдзе 27 студзеня 2005 года

ААЭ	Беларусь	Германія	Іран	Кітай	Малдова	Расія	Туркменістан	Чэхія
Аргенціна	Бельгія	Данія	Італія	Куба	Мексіка	Румынія	Турцыя	Швейцарыя
Арменія	Бразілія	Егіпет	Казахстан	Кыргызстан	Нарвегія	Сербія	Узбекістан	Швецыя
Аўстралія	Венгрыя	ЗША	Канада	Латвія	Нідэрланды	Сірыя	Украіна	Эстонія
Аўстрыя	В'етнам	Ізраіль	Карэя	Лівія	ПАР	Славакія	Уругвай	Японія
Балгарыя	Вялікабрытанія	Індыя	(Паўднёвая)	Літва	Польшча	Славенія	Францыя	

"Голас Радзімы"

ў 52 краінах

Урад Беларусі адобрыў комплекс мер па падтрымцы айчынных экспарцёраў

Урад у цэлым адобрыў комплекс мер па падтрымцы айчынных экспарцёраў і павышэнню канкурэнтаздольнасці эканомікі, накіраваных на стварэнне ўмоў для развіцця экспарту Рэспублікі Беларусь на 2005 год.

Як адзначыў прэм'ер-міністр Сяргей Сідорскі, комплекс мер па падтрымцы экспарцёраў нацэлены на максімальнае выкананне важнейшай задачы эканомікі рэспублікі — павышэнне аб'ёмаў экспарту ў гэтым годзе. Тут асаблівы акцэнт зроблены на развіццё навукаёмстага і высокатэхналагічнага экспарту. Гэты напра-

мак павінен заняць асноўнае месца ў знешнеэканамічнай дзейнасці Беларусі.

Комплекс мер па падтрымцы айчынных экспарцёраў прадугледжвае 11 напрамкаў, паведаміў на пасяджэнні прэзідыума міністр эканомікі Мікалай Зайчанка. Ключавымі момантамі павінны стаць дыверсіфікацыя рынкаў збыту беларускай прадукцыі. Прадугледжваецца пашырэнне экспарту ў дзяржавы Еўрасаюза за кошт павелічэння квот на пастаўку беларускага тэкстылю. Плануецца павысіць канкурэнта-

здольнасць прадукцыі шляхам укаранення сістэм кіравання якасцю вытворчасці экспартных тавараў па міжнародных стандартах.

У дакуменце таксама намячаны мерапрыемствы па стымуляванні экспарту малых і сярэдніх прадпрыемстваў: ім будзе аказана фінансавая і інфармацыйна-маркетынгавая падтрымка. Распрацаваны меры па садзейнічэнню экспартна-інвестыцыйных праектаў, прыкладам якіх з'яўляецца стварэнне за мяжой сумесных зборачных вытворчасцяў беларускай тэхнікі. Эк-

парт павінен прырастаць і за кошт развіцця турыстычных, транспартных, будаўнічых паслуг. Больш эфектыўнай дзейнасці ўрад чакае ад гандлёвых дамоў, цэнтраў па гарантыванаму і сэрвіснаму абслугоўванню нашай тэхнікі за мяжой.

Члены прэзідыума Савета Міністраў падтрымалі прапанову аб стварэнні ў перспектыве ў Беларусі экспартна-імпартнага банка, які будзе абслугоўваць айчын-

Фота БелТА.

ных экспарцёраў. У гэтым годзе плануецца арганізаваць 4 новыя прадстаўніцтвы беларускіх тавараўтворцаў за мяжой — у Бразіліі, Аб'яднаных Арабскіх Эміратах, В'етнаме, Індыі.

БелТА.

Візітоўка

Традыцыі Радзівілаў у гандлёвай сучаснасці

Год назад, напярэдадні 2004 года, адкрыўся ў Мінску новы гандлёвы цэнтр — супермаркет

"Радзівілаўскі", першы ў Беларусі, які носіць гістарычную назву. Так атрымалася не выпадкова. Гэты назваць супермаркет у гонар самага багатага і ўплывавага роду ў часы Рэчы Паспалітай і Вялікага княства Літоўскага ўзнікла

ў спецыялістаў упраўлення спажывецкага рынку Мінгарвыканкама. Назва адпавядае і асноўным прынцыпам працы "Радзівілаўскага". Аб гэтым расказвае дырэктар супермаркета Аляксандр СТАЛЯРСКИ:

Фота Глеба ЛАБАДЗЕНКІ.

— Як звязана назва "Радзівілаўскі" з канцэпцыяй сучаснага супермаркета?

— Яшчэ ў самым пачатку рэалізацыі гэтага праекта мы ездзілі на радзіму Радзівілаў, у Нясвіж, каб пазнаёміцца са знакамітымі помнікамі гісторыі і архітэктуры, пранікнуцца духам таго часу, каб потым перанесці гэтую атмасферу ў нашы сучаснасці. Мне здаецца, што нам удалося гэта зрабіць. "Радзівілаўскі" — салідны, канкурэнтаздольны магазін, які прапаноўвае лепшую беларускую прадукцыю.

— Які кантынгент пакупнікоў "Радзівілаўскага"? Ці ёсць спецыфіка ў іх абслугоўванні?

— Безумоўна, яго наведваюць людзі, якія жывуць побач, у прэстыжным мікрааёне "Вяснянка". Але прыязджаюць і з іншых раёнаў горада. Нашы пакупнікі ўсё ж такі спецыфічныя. Гэта людзі ў большасці сваёй забяспечаныя, якія шмат ездзілі па свеце, могуць параўноўваць з тым, што ўжо бачылі, і для сябе заўсёды выбіраюць лепшае.

Таму нашым самым асноўным прынцыпам у абслугоўванні пакупнікоў стаў індывідуальны падыход да кожнага. Так, пакупнікі з дзецьмі могуць карыстацца спецыяльнымі спажывецкімі карціцамі ў форме машыны. У замежных грамадзян не ўзнікае ніякіх праблем з аплатай, таму што побач з касама ёсць пункт абмену валют, у нас таксама можна расплачвацца крэдытнымі карткамі. Кожны мае свае асабістыя

патрэбы, і наша справа — іх задаволіць, таму што калі пакупнік застаецца задаволены, ён зноў прыйдзе да нас.

— Які асартымент тавараў вы прапаноўваеце. Каму з вытворцаў, беларускім ці замежным, аддаеце перавагу?

— У супермаркце больш за 17 тысяч найменняў прадуктаў: і беларускіх, і замежных. Спецыялісты камерцыйнага аддзела кіруюцца наступным палыходам: на кожны тавар ёсць свой пакупнік, толькі трэба яго правільна прадставіць.

У нас шмат прадукцыі беларускіх прадпрыемстваў. Упраўленне спажывецкага рынку Мінгарвыканкама, якое з'яўляецца нашым заснавальнікам, прапаноўвае аддаваць перавагу мінскім і беларускім таварам. Мы пазбягаем сітуацыі, каб расійскія прадукты былі прадстаўлены замест аналагічных беларускіх.

— Якія прадукты можна знайсці толькі ў "Радзівілаўскім"?

— Людзям падабаецца, што ў нас ёсць тое, чаго няма ў іншых магазінах. Напрыклад, "Радзівілаўскі", можна сказаць, знакаміты сваім асартыментам рыбы. У нас яе можна купіць рознымі спосабамі. Першы — самы звычайны: прадавец за прылаўкам падае пакупніку рыбу, якая яму спадабалася. Ёсць рыба і ў залах самаабслугоўвання, яна там знаходзіцца ў маразільных камерах, расфасаваная па пакетах. І трэці спосаб: пакупнік сам можа злавіць рыбу ў спецыяльных маразільных ваннах.

У нас таксама вялікі выбар садавіны і агародніны. Яшчэ мы валодаем кандытарскім цэхам, прапаноўваем эксклюзіўныя кулінарныя вырабы. Пра нашы торты ведае, напэўна, увесь Мінск. Часта да нас прыязджаюць спецыяльна па іх.

— Што вы можаце прапанаваць замежным пакупнікам з прадстаўленых на прылаўках тавараў?

— Супермаркет тым прывабны, што тут можна знайсці ўсё. Іншаземцы, якія прыязджаюць да нас, і беларусы, якія збіраюцца за мяжу, заўсёды купляюць цукеркі беларускіх фабрык "Камунарка" і "Спартак", віна-гарэлачныя вырабы заводу "Крышталь" і нацыянальнымі сувенірамі з ільну, дрэва і саломкі. На пакупкі такога кшталту можна згубіць шмат часу, калі ездзіць па ўсім горадзе ў пошуках спецыялізаваных магазінаў. А можна зрабіць прасцей — прыйсці да нас і адразу знайсці ўсё, што трэба. Завяршыўшы паход па магазіну, можна адпачыць у рэстаране, ён называецца гэтак жа, як і супермаркет, — "Радзівілаўскі", і яго інтэр'ер адлюстроўвае стыль эпохі Радзівілаў.

— Ці можна сфармуляваць прынцыпы вашай працы ў некалькіх словах, такіх, як "усё лепшае для лепшых", напрыклад?

— Можна і так. Але мы карыстаемся іншым дэвізам: "Кожны пакупнік — жаданы госць". Мы працуем дзеля нашых пакупнікоў. Мы ж і існуем дзякуючы ім.

Гутарыла Кацярына НЕМАГАЙ.

Соцыум

Дарыць радасць жыцця

У апошні дзень мінулага года адбылося ўрачыстае адкрыццё Рэспубліканскага дзіцячага кардыяхірургічнага цэнтра.

На пырымоніі адкрыцця Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што неабходна інтэнсіўна выкарыстоўваць магчымасці унікальных спецыялістаў і медыцынскага абсталявання новага цэнтра. "Мы павінны зняць праблему і падарыць ішчасце дзіцяці, — адзначыў Прэзідэнт. — Хворыя дзеці не могуць чакаць, — ім патрэбна экстраная хірургічная дапамога".

Па стану на 2000 год 17 тысяч дзяцей з прыроджанай паталогіяй сардэчна-сасудзістай сістэмы мелі патрэбу ў дапамозе. Менавіта па гэтай прычыне тады было прынята рашэнне аб будаўніцтве ў рэспубліцы кардыяхірургічнага цэнтра.

Глава дзяржавы назваў яго "магутнай фабрыкай па выратаванні дзяцей". Праз год тут будзе ажыццяўляцца да 1,2 тысячы аперацый.

Фота БелТА.

НА ЗДЫМКАХ: Аляксандр ЛУКАШЭНКА ў Рэспубліканскім дзіцячым кардыяхірургічным цэнтры (на 1 стар.); цэнтр забяспечаны сучасным медыцынскім абсталяваннем.

Картка для іншаземца

У закон аб прававым палажэнні іншаземных грамадзян будучы ўнесены змяненні.

Парламенцкая камісія па міжнародных справах і сувязях СНД прапярэгла працу над прапраўкамі да Закона "Аб прававым палажэнні іншаземных грамадзян і асоб без грамадзянства ў Рэспубліцы Беларусь". Акрамя ўдакладнення парадку ўезду, выезду і знаходжання ў краіне, новая рэдакцыя павінна заканадаўча замацаваць правы, свабоды, абавязкі як

іншаземцаў, так і пасадавых асоб, адказных за выкананне закону.

Аўтарская рэдакцыя, у якой законапраект быў прыняты ў першым чытанні, значна перапрацавана, паступіла больш за 100 заўваг. Парламентарыяў чакае сур'ёзна праца па падрыхтоўцы законапраекта да другога чытання. Асобая задача дакумента — папярэджанне незаконнай міграцыі і супрацьстаянне экстрэмізму. Прадугледжваецца спрошчаная працедура дэпартацыі і высылкі іншаземных грамадзян у выпадку парушэння існуючага заканадаўства і нормаў міжнароднага права. Гэта праблема асабліва актуальная, улічваючы, што Беларусь па-ранейшаму застаецца спрыяльным перавалачным пунктам на шляху з Азіі ў Еўропу. Прычым не толькі для цывілізаванага бізнесу і турыстаў.

Сур'ёзна палегчыць кантроль за міграцыйнымі працэсамі стварэнне цэнтралізаванага банка даных. А ўвядзенне міграцыйных карткаў стане асновай для спрашчэння існуючай працедуры рэгістрацыі іншаземцаў у органах МУС і гаспініцах.

Віталь СЯЎРУК

У Мінску новыя вуліцы

Напярэдадні Новага года адбылося чарговае пасяджэнне Тапанімічнай камісіі Мінгарвыканкама. Абмяркоўваліся новыя назвы вуліц у далучаных да Мінска паселішчах, якія маюць аналагі ў горадзе.

Аддавалася перавага ранейшай тапаніміцы (вёскі, урочышчы) або гарадам і памятным мясцінам, размешчаным у адпаведным напрамку. Так з'явіліся назвы Вязьніцкая, Радашкоўская, Вілейская, Мядзельская, Будслаўская, Пастаўская, Друйская, Дзісенская, Асвейская, Бягомльская, Раўбіцкая, Смалевіцкая, Зембінская.

Доктар філалагічных навук Валентына Леміцкая зрабіла паведамленне аб тапанімічных прынцыпах, зацверджаных ААН паводле якіх геаграфічныя назвы з мовы карэннага этносу не перакладаюцца, а транслітэруюцца. Гэта дазволіць пазбегнуць блытаніны тыпу Чыгуначная — Железнодорожная. На пасяджэнні было прынята рашэнне распачаць працу над першым у гісторыі даведнікам пра вуліцы Мінска.

Іван САЦУКЕВІЧ.

Relations**President Receives Letters of Credence**

On December 24, President of the Republic of Belarus Alexander Lukashenko received the letters of credence from the heads of diplomatic missions of Serbia and Montenegro, the Republic of Turkey, and the State of Israel.

"We have been and will always be alongside your people, there is no need for me to convince you of that. The recent developments have graphically demonstrated this," said Alexander Lukashenko when receiving the credentials from Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of Serbia and Montenegro Srecko Djukic.

Belarus and Turkey have preserved the kindest relations and mutual understanding. This is what was emphasized by Alexander Lukashenko when he was receiving the credentials from Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the Republic of Turkey in Belarus Emin Bernur Fertekligil. The Ambassador reaffirmed the interest of Turkey in developing and strengthening friendly relations with Belarus.

Receiving the Ambassador of the State of Israel Zeev Ben-Arie, the Head of State stressed "we are grateful to the leadership of Israel for reopening the embassy of Israel despite all the difficulties. That couldn't be done otherwise." The President wished the people of Israel prosperity and, what is most important — calm and peace.

Ukraine is the fifth trade partner

Belarus counts on developing trade and economic relations with Ukraine, Deputy Foreign Minister of Belarus Alexander Mikhnevich commented upon the preliminary results of December 26 presidential run-off in Ukraine.

"Ukraine is our closest neighbour, we are closely connected and that is why we count on the further development of good neighbourly and mutually beneficial relations," Alexander Mikhnevich said.

The dynamics of the bilateral trade turnover this year testifies to "a large-scale co-operation potential." In January-November 2004 the Belarus-Ukraine trade turnover made "almost \$1 billion as against \$705.6 million in 2003." Taking into account that an average monthly trade turnover between the two countries makes \$90 million, the annual results are expected to outstrip "the most optimistic forecasts," the source added.

The Belarus-Ukraine trade surplus is supposed to stand at \$30 million in 2004 as against a \$18.6-million deficit last year, Alexander Mikhnevich said.

"The most ambiguous targets have been set for the year to come, namely, to increase the bilateral trade turnover 12-13%."

Alexander Mikhnevich stressed the importance of creating the most favourable conditions in the mutual trade within the framework of the ongoing formation of the Common Economic Space (CES) that involves Belarus, Russia, Ukraine and Kazakhstan.

Ukraine is the fifth trade partner of Belarus as to trade volume. Ukraine accounts for about 3.5% of the Belarusian foreign trade.

2004

The Year of Dynamic Economic Development*On Interview of Belarusian Prime Minister*

2004 has become for Belarus a year of dynamic economic development, Belarusian Prime Minister Sergey Sidorski said in his interview to RESPUBLIKA published on December 31.

In his words, the major fact testifying economic stabilisation in the country is that GDP growth totalled 11.1% in the eleven-month period, and is expected to remain above 10.5% year-on-year. This includes industrial production growing by 15.5%, agribusiness — 125, Sergey Sidorski informed.

The premier pointed out, in 2004 economic growth has been remarkable in quality terms. In particular, according to his information, 440 productions has been certified to meet ISO quality standards, while the share of ISO-certified products in industry has exceeded 65%.

Sergey Sidorski informed, return on products sold in macro-economic terms expanded from 10.2% to 13.9%. In industry, this figure ran up to 16% compared with 12.1% in 2003, reaching 21.7% in the major group of industries. He also accentuated the fact that the number of insolvent enterprises had reduced from 40.5% to 26.4%, including the agribusiness sector, which was there to witness the number of insolvent enterprises reduce from 59.8% to 18.5%.

Further on agribusiness, the profit rate in this sector reached 8.3% compared with 0.01% in 2003.

Sergey Sidorski partly attributes the positive change in the agribusiness sector to the agricultural reform, with more than 200 enterprises changing proprietor.

He also attributes economic growth to intensified foreign trade activities.

More than 50% of Belarusian-made products are exported, the premier reminded. He was also delighted to mention the fact that Belarus saw exports exceeding imports at the end of the year. The ten-month trade turnover grew 37.1%, the premier informed.

Household incomes have been on the increase in Belarus this year. In particular, real money incomes grew 14%, real salaries — 18%, old age pensions — 17%. Sergey Sidorski expects the average salary reach the equivalent of \$190 in December, while the average labour pension benefit will grow to \$83.

The volume of welfare-oriented housing commissioned in Belarus in 2004 will exceed 3 million square metres. In rural areas, following the president's instruction, they erected more than 9 thousand houses.

As for the targets for 2005, the premier believes economic growth should be sustained, partly by means of reducing the consumption of energy and basic materials.

In his words, the government will stick to the course of energy saving, in order to reduce GDP power consumption by at least 5%, and over 25% in the next five years.

Next year, Belarus will keep the emphasis on investment activities, eager to sustain fixed capital investment growth at 115.5-117.5%.

Sergey Sidorski underlined that in 2005 the government will continue working hard to make economic growth echo in new jobs, salary growth, better social security and pension benefits.

The monthly average salary of \$250 will crown the government's efforts to accelerate economic development in Belarus in 2005.

Culture**Rich in events and tense**

This year Belarus has reached a qualitatively new level of international cooperation in the culture sphere, culture minister of Belarus Leonid Guliako said.

Many cultural events have become highlights this year. One of them is the Year of Culture of Belarus to Russia which program included over 200 artistic actions. The event was even more important as it was devoted to the

60th anniversary of the republic's liberation from the Nazis. The Year of Culture of Russia in Belarus will start in April next year, Leonid Guliako said. He specified that the program was discussed at the talks with the minister of culture and mass communications of the Russian Federation Alexander Sokolov.

This year the culture ministry of Belarus concluded interagency agree-

Business**JSC "Priorbank" and European Bank for Reconstruction and Development Sign Agreement**

On December 24, 2004 JSC "Priorbank" and the European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) have signed in Minsk an agreement on opening a \$10mln credit line to the abovementioned Belarusian bank for funding small and middle business.

This month the EBRD has opened the credit line for JSC "Belgazprombank" at the value of \$6mln. Currently the EBRD is negotiating with 3 more Belarusian banks within the framework of this project. On the whole, following the decision of the EBRD board of governors Belarus will be granted \$25mln worth of credits.

Within the framework of this EBRD credit line the financial assistance might be given to investments projects, micro-credits, financing of turnover capital and leasing operations.

We remind that only two commercial banks of Belarus — JSC "Priorbank" and JSC "Belgazprombank" — are involved in the EBRD pro-

gram on support of small- and middle-size business. The activity of the EBRD in Belarus started in 1994 by launching cooperation with five Belarusian banks. However, because the state's share in the capital of those banks was big, the EBRD had to wind up the cooperation with the banks.

Note. The European Bank for Reconstruction and Development is the only intergovernmental financial and credit institution endowed with political and economic mandate, the bank rendering financial assistance to Central and Eastern Europe in implementing market reforms there. The bank's prime objective is to help set up the private sector in transition economies.

Belarus Ups Exports of Automobile Transportations

In January-October 2004 the exports of automobile transportation services in Belarus increased 11% on the year to \$210 million (the being 15%).

Within the eleven months of the year cargo transportation had grown 4% on year to 50.2 million tons. The volume of passenger transportation has grown by 2.1% to 985.9 million passengers.

Belarusian auto-transportation enterprises cover 5,000 routes. Within the eleven months of the year the amount of routes has increased by 183, including 132 in rural areas.

In January-November 2004 the enterprises of domestic water transportation carried 2.4 million tons of cargoes (109.6% up on year). Foreign trade cargo trans-

portation reached 144.2 thousand tons (7.7% up).

In 2005 the work of all transport organisations will be directed to preserving the results achieved in 2004.

The Transport Ministry will still be striving for the renovation of rolling stock, increasing its efficiency, which should promote the boost in cargo transportation.

Moreover, the Ministry will still be working on the extension of services, which might promote the development of travel business in Belarus.

New Road Toll Rates from January 1, 2005

Belarus has introduced new road toll rates for foreign vehicles as of January 1, 2005.

Following government resolution No. 1592, road tolls will be collected at border checkpoints depending on how long the vehicle will stay in Belarus.

In particular, road toll for trucks with the curb weight of over 24 tons

will make \$40, road toll for buses — \$15-30 depending on the number of seats, cars — \$5. Besides, the government approved road toll rates for vehicles staying in Belarus for a week, a month, and a year.

Before Belarus, collects one-time road tolls depending on the vehicle type, carrying capacity, and some other parameters.

Leonid Guliako noted that the international festival of arts "Slavic Bazaar in Vitebsk" is traditionally the cultural highlight of the country. For the second consecutive year the Grand Prix prize is awarded to Belarusian young performers.

2004 was rich in events and tense, the culture minister stated. Among major events he also called the Days of Culture of China, the Days of Culture of Ukraine in Belarus.

Старонку
па матэрыялах МЗС
падрухтаваў Барыс ЖУКАЎ.

Наперадзе — міжнародныя турніры

У Мінску прайшоў чэмпіянат Беларусі па камп'ютэрнаму спорту. Ён з'яўляецца адным з асноўных этапаў падрыхтоўкі беларускай зборнай па камп'ютэрных відах спорту для ўдзелу ў міжнародных турнірах у 2005 годзе.

Фота Аляксандра ТАЛОЧКІ, БелТА.

Віртуальныя старонкі падручніка

Спецыялісты навукова-метадычнага цэнтру "Электронная кніга БДУ" прапавяюць стварыць камп'ютэрную адукацыйную прастору Беларусі.

Яна будзе складацца з віртуальнага ўніверсітэта, каледжа, школы, дзіцячага сада, часопіса, выдавецтва, бібліятэкі, магазіна і банка. Акрамя электронных копіяў падручнікаў, на серверах будуць змешчаны слоўнікі, даведнікі, практыкумы, хрэстаматы, дапаможнікі.

Па словах дырэктара цэнтру кандыдата фізіка-матэматычных навук Юрыя Пазняка, у гэтым інтэлектуальным віртуальным свеце будуць праводзіцца кан-

сультацыйныя форумы, арганізуюцца захапляючыя адукацыйныя гульні, семінары, канферэнцыі.

Ужо сёння ў электронную форму пераведзены найбольш папулярныя выданні, якія ў друкаваным выглядзе знайсці даволі цяжка. У далейшым старонкі віртуальных кніг будуць праілюстраваны лічбавымі відэаролікамі, якія дэманструюць унікальныя прыродныя з'явы, гістарычныя падзеі, жыццёвыя эпізоды.

Праграмісты БДУ зноў у фінале

Каманда студэнтаў факультэта прыкладной матэматыкі і інфарматыкі БДУ ў складзе Аляксея Данчанкі, Івана Заўгародцава і Аляксея Кіркоўскага заваявала права на ўдзел у фінале каманднага чэмпіянату свету па праграмаванні сярод студэнтаў, які пройдзе вясной 2005 года ў Шанхаі.

Удзел у фінальных спаборніцтвах прымуць студэнты 72 ўніверсітэтаў. Беларускія студэнты ўжо шосты раз трапляюць у фінал. Па рэйтынгу, які вызнача-

ецца па выніках паўфінальных спаборніцтваў, БДУ ўваходзіць у тройку лепшых ўніверсітэтаў Паўночна-Усходняга Еўрапейскага паўфінальнага рэгіёна.

Мазыр выйшаў у Інтэрнэт

Беларускі партал TUT.BY і мазырская газета "Жыццё Палесся" стварылі новы Інтэрнэт-праект MOZYR.TUT.BY.

На сайце змешчаны звесткі пра гісторыю горада і раёна, геаграфічныя даныя пра рэльеф, клімат, глебу, лясы і карысныя выкапні, даведчаная інфармацыя па архітэктуры, прамысловасці, адукацыі, медыцыне і культуры, чыгуначных і аўтамабільных дарогах, генеральны план развіцця горада да 2020 года. Акрамя таго, ёсць падрабязная інфармацыя пра кожны з 10 сельсаветаў.

У раздзеле "Фотаальбом" сотні фотаздымкаў даюць поўнае

ўяўленне аб жыцці сучаснага Мазыра: тут і выгляд горада з вышнімі ігушынага палёту, і начныя віды Мазыра, і свята горада, і фестываль "Дажынкi", і адкрыццё ў мінулым годзе моста праз Прыпяць... Раздзелы "Людскія лёсы", "Мазырскія вяселлі" і жартаўлівыя гісторыі ад жыхароў і гасцей горада больш падрабязна знаёмяць наведвальнікаў сайта з канкрэтнымі людзьмі.

У раздзеле "Форум" можна пакінуць інфармацыю аб сабе.

Старонку падрыхтаваў Віталь СЯЎРУК.

Выстава

TIBO "Лічбавы дом — 2004"

У сталічным выставачным павільёне прайшла II Міжнародная выстава TIBO "Лічбавы дом — 2004"

На гэтай спецыялізаванай выставе бытавой электронікі, Інтэрнэта і новых інфармацыйных тэхналогій для спажываўца былі прадстаўлены ўсе сучасныя тэндэнцыі ў гэтых сферах: навішная бытавая, аўдыё— і відэатэхніка вядучых сусветных і айчынных вытворцаў, апошнія рапэнні ў сферы праграмнага забеспячэння, мультымедычныя сістэмы, новыя ідэі для Інтэрнэта і мабільнай сувязі.

У час выставы падведзены вынікі конкурсаў. Лаўрэатамі сталі:

КОНКУРС

"ЛЕПШЫ ЭЛЕКТРОННЫ МАГАЗІН"
1-е месца ў намінацыі "Спецыялізаваны Інтэрнэт-магазін" — Інтэрнэт-магазін www.unitex.by (фірма "Аб'яднаныя тэхналогіі і вопыт"). Спецыяльны прыз журы як лепшаму спецыялізаванаму Інтэрнэт-магазіну, створанаму на базе фірменнага магазіна беларускага вытворчага прадпрыемства — Інтэрнэт-магазін www.shop-horizont.by (УП "Тандлёвы дом "Тарызонт").

1-е месца ў намінацыі "Інтэрнэт-магазін спажывецкай электронікі" заваяваў Раман Бялавін са сваім праектам www.UltraPrice.by. Другое месца ў гэтай намінацыі журы прысудзіла П. А. Мікуловічу (Інтэрнэт-магазін www.Trinity.by), трэцяе месца — АДА "Ромбік" (Інтэрнэт-магазін www.Rombik.by).

Акрамя таго, перамогу ў намінацыі "Электронны магазін, які актыўна прапагандуе прадукцыю беларускага прадпрыемства ў сетцы Інтэрнэт" заваявала УП "Тандлёвы Дом "Тарызонт" (Інтэрнэт-магазін www.shop-horizont.by).

КОНКУРС

"ЛЕПШАЯ ГУЛЬНЯВАЯ/ НАВУЧАЛЬНАЯ ПРАГРАМА ГОДА"
Намінацыя "Гульнявая праграма": спецыяльны прыз журы прысуджаны кампаніі "Новы дыск" за гульні "Шэрлок Холмс: загадка сярэбранай завушніцы".

Намінацыя "Навучальная праграма": перамога прысуджана УП "Інфатрыумф" ("Алгебра-10"), 2-е і 3-е месца — у УП "Медыум" ("Тэхніка актыўнага продажу" і "Мастацтва прэзентацый"). Спецыяльны прыз у дадзенай намінацыі атрымаў праграмы комплекс "Знак" ад НВААТ "Інісофт".

У намінацыі "Камп'ютэрная праграма для дзяцей": перамога прысуджана кампаніі "Новы дыск" (праграма "Мышка Мія і Вялікі кацяляш"), спецыяльны прыз журы — кампаніі "Медыахаўз" ("Канструктар гульні: Нянайка на Мясцы").

КОНКУРС

"ЛЕПШАЯ СПАЖЫВЕЦКАЯ ЭЛЕКТРОНІКА"
Намінацыя "Камп'ютэр для дома і адпачынку" — першае месца заваяваў камп'ютэр Silverado (кампанія "СВТрэйдзінг").

Намінацыя "Камп'ютэр для кіберспорту" — першае месца заваяваў камп'ютэр Silverado (кампанія "СВТрэйдзінг").

КОНКУРС "НАШ ВЫБАР" (ВЫБАР НАВЕДВАЛЬНІКАЎ ВЫСТАВЫ)

у намінацыі "Камп'ютэр для дома і адпачынку" галоўны прыз дастаўся камп'ютэру NTT ад СП "ЛЖМ" ААТ. У гэтым жа конкурсе ў намінацыі "Камп'ютэр для кіберспорту" перамагла кампанія "СВТрэйдзінг" (камп'ютэр Silverado).

"Народнае журы" таксама адначыла лічбавы фотаапарат Canon IXUS I black (АДА "Ромбік").

КОНКУРС

"ЛЕПШАЯ СПАЖЫВЕЦКАЯ ЭЛЕКТРОНІКА"

Перамогу ў намінацыі "Ноўтбук" прысудзілі міні-камп'ютэрам кампаніі Fujitsu Siemens Computers: Lifebook S7010 — максімальная прадукцыйнасць пры невялікіх габарытах і E8010 — замена настольнага ПК. Журы таксама адзначаны тэлефоны кампаніі Siemens, шырока прадстаўленыя на выставе TIBO "Лічбавы дом — 2004": Siemens S65 — у намінацыі "Мабільны тэлефон бізнес-класа", Siemens SL65 — у намінацыі "Міждзвы мабільны тэлефон", Siemens M65 — у намінацыі "Малодзёжны мабільны тэлефон". На думку наведвальнікаў выставы TIBO "Лічбавы дом — 2004", перамогу ў конкурсе "Наш выбар" атрымаў мабільны тэлефон Siemens SL65.

У ходзе выставы TIBO "Лічбавы дом — 2004" таксама адбыўся III чэмпіянат Беларусі па камп'ютэрнаму спорту AMD64 БФКС 2004 — афіцыйны турнір Беларускай федэрацыі камп'ютэрнага спорту, у якім прынялі ўдзел лепшыя кібератлеты Беларусі.

У гэтым годзе ў праграме спаборніцтваў фігуравалі гульнівыя сімулятары папулярных відаў спорту: футбол — намінацыя FIFA 2004 (1x1), гонкі "Формула-1" — намінацыя F1 Challenge'99-02 (1x7).

Напярэдадні 60-годдзя перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне прайшлі спаборніцтвы ў намінацыі **Іл-2: Штурмавік (1x1)**. Акрамя таго, праведзены спаборніцтвы па такіх прызнаных ва ўсім свеце намінацыях, як Doon 3 (1x1), Half-Life: Counter-Strike (5x5), Warcraft III: The Frozen Throne (1x), StarCraft: Brood War (1x1). Спаборніцтвы па гэтых гульніх сталі адным з асноўных этапаў падрыхтоўкі зборнай Беларусі па камп'ютэрных відах спорту да ўдзелу ў міжнародных турнірах у 2005 годзе.

Ва ўсіх намінацыях, акрамя FIFA 2004, першынствавалі сталічныя спартсмены. Яны і заваявалі першае месца ў камандным заліку. Другое месца выпала зборнай камандзе Гомеля і Гомельскай вобласці. Дзякуючы перамозе брэстаўчаніна Яўгена Зланевіча ў апошні дзень спаборніцтваў у намінацыі FIFA 2004, зборнай камандзе Брэста і Брэсцкай вобласці ўдалося заваяваць прэстыжнае трэцяе месца ў камандным заліку чэмпіянату.

Буйнейшы ў СНД вытворца тэлевізійнай тэхнікі ААТ "Тарызонт" прадставіў на TIBO "Лічбавы дом

— 2004" шырокі спектр выпускаемай прадукцыі: дамашні кінатэатр, які складаецца з шырокафармацыйнага тэлевізара 84 CTV-698T, праграмавальніка Horizont DVD-510M, акустычнай сістэмы ANT-01; найноўшыя LCD-тэлевізары; прэ'еру айчыннага тэлевізара з экранам 86 сантыметраў і сабвуферам; тэлевізар з новай акустычнай сістэмай "Bazzooka" 21BF42 (55"); тэлевізар 21F42L з гукавым меню; праграмы ўніверсальны пульта дыстанцыйнага кіравання RC-10, які дазваляе кіраваць адначасова некалькімі бытавымі радыёэлектроннымі прыборамі і ствараць уласную канфігурацыю "лічбавага дома".

Камунальнае ўнітарнае прадпрыемства "Мінскія тэлевізійныя інфармацыйныя сеткі" (МПІС) на TIBO "Лічбавы дом — 2004" прадставіла наведвальнікам комплексную сістэму, якая дазваляе збіраць і апрацоўваць даныя аб расходзе паліва, халоднай і гарачай вады, электрычнай энергіі, аб рабоце аўтаматычнай пажарнай і ахоўнай сігналізацыі, сістэме кантролю затаплення памяшканняў, доступе ў памяшканне. А таксама ўпершыню прадэманстравала свае магчымасці як Інтэрнэт-правайдэр і прадставіла інфармацыю аб укараненні адзінай агульнагаградской многафункцыянальнай кабельнай тэлевізійнай даведчан-інфармацыйнай сеткі.

ААТ "Белнепешканбанк" сёлета на Міжнароднай спецыялізаванай выставе TIBO "Лічбавы дом — 2004" правёў прэзентацыю новай высокатэхналагічнай паслугі "Мабільны банк", які дае магчымасць кліентам банка і абанентам сотавай сувязі праз мабільны тэлефон атрымаць прамы доступ да рахункаў і аператыўна праводзіць плацяжы.

Беларуская кампанія "Ронібук" — вытворца камп'ютэраў і перадаўчык перыферыянага абсталявання — прадставіла шырокі выбар камп'ютэраў уласнай гандлёвай маркі, ноўтбукі Fujitsu Siemens Microlab, навушнікі Cosonic і інш.

Кампанія "Юнітэкс" прадставіла шырокі спектр прадукцыі, у тым ліку найноўшую акустыку JBL. У час работы выставы кампанія быў размыраны дамашні кінатэатр на базе DVD-праграмавальніка і акустычнай сістэмы JBL-652-HT.

Беларуская кампанія "ІНІС СОФТ" прапанавала наведвальнікам праграмае забеспячэнне для школьнага навучання і, у прыватнасці, праграмы комплекс "Знак", які дазваляе аператыўна падрыхтаваць тэставыя заданні па любому прадмету, правесці кантроль ведаў вучня і прааналізаваць вынікі навучання. Уся прадукцыя кампаніі "ІНІС СОФТ" прайшла экспертызу ў Міністэрстве адукацыі і рэкамендавана для выкарыстання ў школе.

Р.С. Больш падрабязную інфармацыю пра выставу TIBO "Лічбавы дом — 2004" і регламент правядзення конкурсаў, састаў журы і экспертных груп можна паглядзець на сайце www.tc.by/digihome/, запрасіць па электроннай пошце: digihome@tc.by, па тэлефоне: 223-68-67 (69) або факсу: 223-33-86.

На перыяд каляд-ных і навагодніх свят на беларуска-літоўскай мяжы адкрыліся пункты пропуску, работа якіх была прыпынена пасля ўступлення Літвы ў Еўрасаюз. Раўнае было аб аднаўленні пунктаў пропуску двухбаковых кансульскіх кансультацый, якія прайшлі ў Мінск.

Беларуска-літоўскія перамовы кансульскіх служб

Як адзначыў кіраўнік дэлегацыі нашай краіны начальнік кансульскага ўпраўлення знешнепалітычнага ведамства Васіль Жлутко, беларуска-літоўскія кансультацыйны кансульскіх службаў праходзяць рэгулярна два разы ў год. "Такія сустрэчы садзейнічаюць змянаразуменню, мы знаходзім мноства кропак дачынення, у тым ліку па пытаннях спрощвання перасячэння мяжы для беларускіх і літоўскіх грамадзян", — сказаў ён.

У ходзе перамоў абмеркавана магчымасць увядзення на ўзаемнай аснове бясплатных віз для некаторых катэгорый грамадзян. Бакі разгледзелі ўсю праблематыку работы кансульскіх службаў Беларусі і Літвы, перспектывы ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва, а таксама ход рэалізацыі часовага пагаднення аб узаемных паездках грамадзян.

НА ЗДЫМКУ: у час сустрэчы. Фота Мікалая ПЯТРОВА, БелТА.

Аспект праблемы

Аднолькавыя правы грамадзян: дасягненні і праблемы

Тэлемот Мінск — Масква "Забеспячэнне аднолькавых правоў грамадзян Беларусі і Расіі" адбыўся пры садзейнічэнні Нацыянальнага прэс-цэнтра.

У рамках гэтага мерапрыемства кіраўнікі Пастаяннага Камітэта Саюзнай дзяржавы і прадстаўнікі галоўных міністэрстваў абмеркавалі праблемы ў сферы знаходжання на тэрыторыі дзвюх краін, пенсійнага забеспячэння, аказання медыцынскай дапамогі, а таксама шэраг іншых пытанняў.

Адкрываючы тэлемот, Дзяржаўны сакратар Саюзнай дзяржавы Павел БАРАДЗІН падкрэсліў, што забеспячэнне аднолькавых правоў грамадзян і расіянаў — адна з галоўных праблем саюзнага будаўніцтва. Ён адзначыў, што паміж дзвюма краінамі падпісаны шэраг пагадненняў, якія рэгулююць аднолькавыя правы, аднак "не ўсе пагадненні даводзяцца да месца".

П.Барадзін паведаміў, што рыхтуюцца пагадненне аб прававым статусе грамадзян Беларусі і Расіі. Пасля яго падпісання на беларусаў і расіянаў не будуць распаўсюджвацца палажэнні нацыянальных законаў аб статусе замежных грамадзян.

Правы беларусаў і расіянаў у мытнай сферы

Адной з тэм прамога тэлемота было забеспячэнне аднолькавых правоў у мытнай сферы. Намеснік кіраўніка Федэральнай мытнай службы Расійскай Федэрацыі Леанід ЛАЗБЕНКА пракаментаваў паднятую чытанкім пільмом тэму затрымання ў Туапсе беларускага аўтатранспарту летам 2004 года. "Так, для беларускіх грамадзян існуюць праблемы ёсць, — прызнаў ён. — Існуе парадак абавязковай рэгістрацыі транспартных сродкаў. Гэта значыць, мяжа адсутнічае, а некаторыя фармальнасці ёсць, і іх неабходна выконваць. Вырашэнне гэтага пытання знаходзіцца ў кампетэнцыі расійскага ўрада".

У сваю чаргу, намеснік старшыні Дзяржаўнага мытнага камітэта Беларусі Уладзімір ГОШЫН напамінуў, што прэм'ер-міністр Расійскай Федэрацыі Міхаіл Фрадкоў на нядаўнім пасяджэнні Савета Міністраў Саюзнай дзяржавы паабяцаў узяць гэтае пытанне пад асабісты кантроль. "Хацелася б, каб расійскі бок завяршыў вырашэнне гэтай праблемы сёлета, — адзначыў У.Гошын. — Магчыма, пытанне гэта закранула і няшмат грамадзян, аднак праблема існуе, і яе трэба як мага хутчэй ліквідаваць".

Правы беларусаў і расіянаў пры міграцыі ў рамках Саюзнай дзяржавы

Перамяшчэнне грамадзян у межах Саюзнай дзяржавы стала яшчэ адной з прыкрытых тэм. Як адзначыла начальнік Дэпартамента па грамадзянству і міграцыі Міністэрства ўнутраных спраў Расійскай Федэрацыі ІВАНЧЫКАВА, існуе дзве праблемы для беларускіх грамадзян у Расіі — складаная працэдура рэгістрацыі і абмежаванні ў свабодзе перамяшчэння. "У сваю чаргу, у беларускім заканадаўстве спрощана працэдура атрымання віду на жыхарства для грамадзян Расіі, для чаго неабходны мінімум дакументаў, — падкрэсліла яна. — Для грамадзян жа Беларусі для атрымання віду на жыхарства ў Расіі патрабуецца год пастаяннага пражывання. Такім чынам, прававое поле ў беларусаў у Расійскай Федэрацыі і ў расіянаў у Рэспубліцы Беларусь рознае, што абмяжоўвае іх правы".

Л.Іванчыкава таксама падкрэсліла, што неабходна заключыць пагадненне, якое дазволіць значна спрасціць атрыманне беларускімі грамадзянамі віду на жыхарства ў Расійскай Федэрацыі. "У адпаведнасці з планам мерапры-

емстваў па забеспячэнні аднолькавых правоў беларускіх і расійскіх грамадзян Міністэрства ўнутраных спраў Беларусі ініцыявала ўнясенне змяненняў у нацыянальнае заканадаўства, — растлумачыла яна. — У ходзе разгляду гэтага пытання было вырашана заключыць пагадненне, падтрымаўшы тым самым ініцыятыву П.Барадзіна. Беларускімі Міністэрствам унутраных спраў праект такога пагаднення падрыхтаваны і ўжо ўзгоднены з усімі зацікаўленымі ведамствамі ў Беларусі. У бліжэйшы час ён будзе накіраваны ў расійскае МУС".

Пракаментаваў гэту сітуацыю прадстаўнікі Міністэрства ўнутраных спраў Расійскай Федэрацыі не змаглі па прычыне ігнаравання пасяджэння прамога тэлемота — прысутны ў мінскай і маскоўскай студыях чакалі прыезду прадстаўнікоў МУС РФ аж да заканчэння міжнароднай тэлетрансляцыі.

Правы пенсіянераў у Саюзнай дзяржаве

Начальнік галоўнага ўпраўлення пенсійнага забеспячэння і сацыяльнага страхавання Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Беларусі Валянціна КАРАЛЁВА выказала заклапочанасць праблемамі беларусаў у Расійскай Федэрацыі, выкліканымі больш жорсткім парадкам атрымання віду на жыхарства ў РФ. "Згодна з новымі патрабаваннямі расійскага заканадаўства для паўнацэннай сацыяльнай абароны беларускія грамадзяне павінны пражываць на тэрыторыі Расіі не менш як год, — адзначыла яна. — Іншымі словамі, пенсіянеры на працягу года могуць не атрымліваць пенсіі. Да нас асабліва шмат пісем на гэты конт паступае з Санкт-Пецярбурга і Ленінградскай вобласці. Мы выйшлі з прапановай заключыць

двухбаковае пагадненне аб пенсійным забеспячэнні паміж Рэспублікай Беларусь і Расійскай Федэрацыяй, чатыры разы накіроўвалі гэту прапанову сваім расійскім калегам. Адказу не паступіла".

У адказ на вышэйазначаную прэтэнзію першы намеснік старшыні Пенсійнага фонду Расійскай Федэрацыі Аляксандр КУРЦІН падкрэсліў: "У рамках пагаднення, дасягнутага Садружнасцю Незалежных Дзяржаў у 1992 годзе, пры вызначэнні правоў у атрыманне пенсій у СНД за аснову быў узяты тэрытарыяльны прынцып. Па пенсійнаму закону РФ такія грамадзяне працягваюць лічыцца грамадзянамі Рэспублікі Беларусь. Дык чаму б не вырашыць пытанне такім чынам, каб на час атрымання віду на жыхарства Беларусі праявілі іх пенсію? Зрэшты, мы актыўна працуем і з Беларуссю, і ў рамках СНД па ўнясенні змяненняў ва ўпамынутае пагадненне. Да канца года плануем вынесці гэта пытанне на абмеркаванне".

Дырэктар дэпартамента Міністэрства працы і сацыяльнага развіцця Расійскай Федэрацыі Руслан ХАФІН выказаў упэўненасць, што праект гэты будзе падрыхтаваны на пачатку бягучага года. "І ў першым квартале 2005 года ён пойдзе на ўзгодненне з іншымі органамі. Гэта будзе шматзручнае пагадненне", — падкрэсліў ён.

Даны тэзіс выявіў істотную супярэчнасць паміж беларускай і расійскай пазіцыямі па гэтым пытанні. "Працэс заключэння шматбаковага пагаднення будзе вельмі доўгі, — адзначыла Валянціна Каралёва. — Бо прымаць у ім удзел будзе 8 дзяржаў. А нам хацелася б абмежавацца пакуль двухбаковым пагадненнем".

Прызначэнні

Індыя — новая дынаміка адносін

Як паведаміла прэс-служба кіраўніка дзяржавы, Прэзідэнт назначыў Лапцёнка Аляксандра Мікалаевіча — Надзвычайным і Паўнамоцным Паслом Рэспублікі Беларусь у Рэспубліцы Індыя.

— сказаў Аляксандр Лукашэнка. Ён паставіў пе-

Індыя — безагаворачна заўсёды на ўсіх узроўнях і па ўсіх падтрымліваюць нашу краіну", — сказаў Аляксандр Лукашэнка. Ён паставіў перад Алегам Лапцёнкам задачу — зрабіць усё для актывізацыі супрацоўніцтва Беларусі і Індыі. Прэзідэнт, у прыватнасці, запатрабаваў дакладна вызначыць тыя напрамкі, па якіх гэта ўзаемадзеянне павінна развівацца ў першую чаргу. "Індыя — гэта велізарны рынак", — сказаў Прэзідэнт. — Мы павінны надаць новую дынаміку адносінам з Індыяй".

"Зялёная карта" айчыннай вытворчасці

Па словах генеральнага дырэктара Беларускага бюро па транспартным страхаванні Пятра Кучэрына, са студзеня 2005 года рэспубліка пачынае выпускаць свае полісы страхавання "Зялёная карта", а іх уладальнікам будзе гарантавана поўная выплата нанесенага ўронну пры дарожна-транспартным здарэнні за мяжой незалежна ад вінаватасці.

У многіх краінах наяўнасць "Зялёнай карты" з'яўляецца неабходнай умовай карыстання ўзным аўтамабілем на тэрыто-

рыі краіны. Прыбытак ад продажу страхавых полісаў "Зялёная карта" ў Беларусі штогод складае каля 5 мільёнаў долараў. Як адзначыў кіраўнік Беларускага бюро па транспартным страхаванні, да гэтага часу краіна мела толькі камісійныя ад полісаў "Зялёнай карты" замежных кампаній, што прадаваліся тут, а пяпер сродкі ад продажу сваіх полісаў будучы заставацца ўнутры краіны ў поўным аб'ёме.

Па словах П.Кучэрына, да канца года Беларускаму бюро па транспартным страхаванні трэ-

ба было заключыць двухбаковы пагадненні з усімі астатнімі краінамі — членамі "Зялёнай карты" аб узаемным прызнанні полісаў (у сістэму з улікам Беларусі ўваходзяць 44 дзяржавы).

Прадажам "Зялёных карт" на тэрыторыі нашай краіны, як мяркуецца, зоймуцца 11 страхавых кампаній — членаў Беларускага бюро па транспартным страхаванні. Для гэтага ім неабходна атрымаць адпаведную ліцэнзію Дэпартамента страхавога нагляду пры Міністэрстве фінансаў.

Пяць сыноў Чэслава Шамрэя

Чатырох сыноў супрацоўніка Галоўнага ўпраўлення кадрў МУС Чэслава Шамрэя разам з іх мамай выпісалі з радзільнага дома 7-й бальніцы Мінска. Гэта першы выпадак у гісторыі суверэннай Беларусі, калі на свет з'явіліся адразу чатыры хлопчыкі. Амаль дванаццаць гадоў назад ужо было зарэгістравана нараджэнне чатырох дзяўчынак.

Шчаслівыя бацькі і родныя прымалі віншаванні перад аб'ектывамі шматлікіх тэлекамер і фотаапаратаў.

Адказваючы на пытанне, як адчуваюць сябе сыны, Чэслаў Шамрэя сказаў, што невялікія праблемы ёсць, але наогул усё надрэзна, інакш іх проста не выпісалі б пільныя ўрачы. Жонка Чэслава Алена шчы-

свет. Цяпер вага старэйшага амаль 3 кілаграмы, а самага малодшага — 2 кілаграмы 400 грамаў. Назвалі хлопчыкаў Мацвей, Пётр, Багдан і Ян.

Для дзяцей ужо куплена ўсё неабходнае: ложка, адзенне,

пацкі.

Але самае галоўнае — жыць яны будуць у новай кватэры. "Я вельмі ўдзячны кіраўніцтву МУС, што яно падтрымала мяне і аказала такую дапамогу",

— сказаў Чэслаў Шамрэя.

На пытанне, ці стала для яго нечаканым такое значнае паўненне, шчаслівы бацька адказаў, што спачатку проста не паверыў. "Вельмі рады і наш пяцігадовы сын Міраслаў. Ён з непярпеннем чакаў, калі ж мама і брацікі прые-

дуць дадому", — адзначыў бацька.

Маці цяпер ужо пяці дзяцей пакуль не думае пра паслугі сядзелкі або хатняй медсястры, якія дапамаглі б ёй спраўляцца з немаўлятамі, бо ў іх ёсць бабуля і родныя, якія заўсёды прыйдуць на дапамогу.

Урачы бальніцы гавораць, што таксама вельмі рады за бацькоў-рэкардсменаў". Аднак самае вялікае здзіўленне ў іх выклікае той факт, што малыя здаровыя і добра сябе адчуваюць.

НА ЗДЫМКАХ: Чэслаў ШАМРЭЯ з малодшымі сынамі; шчаслівая маці; старэйшы сын. Фота БелТА.

ра падзякавала ўсім медыкам, якія дапамагалі ёй, калі малыя з'явіліся на

Сітуацыя

Мару сустрэць Ванюшу...

Вестка аб перамозе застала мяне ў 1945 годзе ў Медлінгу, пад Венай. Аўстрыйцы беглі да нас з усіх бакоў. Кветкі, усмешкі! "Мама, родная, я застаўся жывы!" — гэтыя словы я надрапаў алоўкам на кавалку кардону, які служыў пракладкай у скрыні з патронамі. Адно пісьмо — маме, другое — сваім землякам, аднавяскоўцам. Цяпер, дарэчы, гэта пісьмо захоўваецца ў музеі горада Краснадона.

Так вайна скончылася. Мне было толькі 19 гадоў, 20 павінна было споўніцца ў верасні. Кангузія, тры раненні і баявыя ўзнагароды, якімі нельга не ганарыцца: ордэн Чырвонага Сцяга, ордэн Леніна, Залатая Зорка Героя, ордэн Айчыннай вайны I і II ступені, ордэн Чырвонай Зоркі і медаль.

Аднак менавіта ў Аўстрыі я перажыў самы драматычны момант у сваім жыцці, уславін пра які да гэтага часу трывожыць душу, часта прыходзіць у сны... Менавіта ў Вене вясной 1945 года прыйшло маё першае каханне. Яе звалі Герці. На год старэйшая, таксама рана пасталеўшая ў цяжкія гады вайны ліхалецця. Прыгожая, статная, мілая — такую яна засталася ў памяці на ўсё жыццё.

Сваіх пачуццяў не ўтойвалі. Здавалася, ўсё садзейнічала наша-

му каханню, і мы вырашылі пажаніцца. Я напісаў пісьмо ў Вярхоўны Савет СССР і рапарт асабіста Сталіну з просьбай узяць шлюб з грамадзянкай Аўстрыі. Мой камандзір Паўлаў аднёсся да гэтага са спачуваннем і рапарт падпісаў. Я панёс яго да Герці, каб і яна падпісала пацвердзіла сваю згоду. Мая каханая была вельмі рада.

Мы правялі там цудоўны вечар. Бацька Герці гаварыў: "Мікалай, заставайся тут. Бяры і валодай лобым з трох маіх п'ўзаводаў, а я буду вам дапамагаць".

І вось выклікаюць мяне да высокага начальства. Аказваецца, мне не толькі не дазволілі жаніцца, а нават адклікалі з Аўстрыі. Было прадпісана выехаць на працягу 24-х гадзін: так рабілі толькі з парушальнікамі закона. Але што незаконна зрабіў я?! Нікому не здраджаў. Мы з Герці збіраліся жыць у Краснадоне, пра гэта яна пісьмова пацвердзіла ў афіцыйных паперах. Я быў разгублены. У 5 гадзін раніцы ад'язджаў з Вены. Перад вачыма адна і тая ж карціна: Герці, яе маці, бацька і я развітваемся і плачам.

У сэрцы жыве шчымы боль. Справа ў тым, што не толькі Герці пакінуў я ў Аўстрыі, у мяне застаўся

там сын. Яго назвалі Ванем.

У 1950 годзе я паступіў у ваеннае вучылішча ў Калінкавічах. Пасля заканчэння атрымаў званне лейтэнанта і быў накіраваны ў беларускі горад Ліда. Там сустрэў сваю будучую жонку Тамару. Не ўтойваючы, расказаў пра Герці і сына. Расказаў, як ці не кожны дзень пісаў Герці, але яна не атрымлівала пісем. Не даходзілі да мяне і яе весткі. Толькі праз тых, хто заставаўся ў часці, даведваўся пра іх жыццё і перадаваў прывітанне. Гэта працягвалася каля двух гадоў, а затым дайшлі чуткі, што Герці і яе сям'я некуды выехалі.

У 1995 годзе памерла Тамара. А я аднавіў пошукі Герці. На вялікі жаль, вынікаў яны не прынеслі. Дапамагаў мне Камітэт міру, іншыя арганізацыі... Не дае спакою думка: які цяпер Ваня, мой першынеп? Вельмі хацелася б убачыцца з ім.

Пасля вайны давялося пабываць мне ў Амерыцы, дзе выступаў на III сесіі Генеральнай Асамблеі ААН па разбраенні і стаў ганаровым грамадзянінам штата Кентукі. А вось блізкае сэрцу Аўстрыя засталася далёкай. Няўжо, назаўсёды?

Мікалай АБЯДНЯК, Мінск.

Планета Матусевічаў

Матусевіч — распаўсюджанае прозвішча. Аказваецца, ёсць цэлая "Планета Матусевічаў". Пакуль гэта не назва касмічнага цела, а толькі — Інтэрнэт-сайт. Але ж аб усім падрабязна — з вуснаў Юрыя Матусевіча, мінчаніна, які стварыў і запусціў у праграмы свет "Планету Матусевічаў".

— Юрыя, як узнікла сама ідэя стварэння сайта?

— Па праўдзе кажучы, зараз складана вызначыць нейкую пэўную падзею, якая б падштурхнула да стварэння фамільнага сайта ці, інакш кажучы, вымяраючы па-беларуску, сайта аднаго прозвішча. З дзяцінства слухаў розныя цікавыя гісторыі пра сваіх родзічаў, прапшчур, у сям'і заўжды панавалі тых, хто пайшоў у свет іншы. Імкнуліся падтрымліваць сувязь з усімі вядомымі родзічамі. Акрамя таго, у газетах, па радыё, тэлебачанні, у кнігах, у побыце я досыць часта чуў гэта прозвішча, а мне было цікава як мага болей даведацца пра гэтых людзей. І калі з'явілася магчымасць доступу ў Інтэрнэт, я вырашыў паспрабаваць рэалізаваць ідэю фамільнага Інтэрнэт-праекта.

— Калі гаварыць пра пэўную статыстыку, то Матусевічы — яны адкуль?

— Геаграфія пражывання прадстаўнікоў, носбітаў нашага прозвішча вельмі шырокая: ад Буэнас-Айрэса і Таронта да Мельбурна, ад Санкт-Пецярбурга і Лондана да Нікалаева і Тэль-Авіва. На сённяшні дзень на сайт напісалі людзі, якія пражываюць у 13 краінах (Беларусь, Латвія, Украіна, Расія, Германія, Аўстрыя, Грэцыя, Вялікабрытанія, Ізраіль, Канада, ЗША, Аргенціна, Аўстралія). Дакладна вядома (былі стасункі па Інтэрнэту), што Матусевічы зараз жывуць у Літве, Швецыі, Паўднёвай Карэі...

— Самы яркі лёс з вядомых вам Матусевічаў?

— Безумоўна, лёс кожнага чалавека па-свойму цікавы. Папярэдняе стагоддзе было насычана мноствам драматычных падзей. І гэтыя падзеі адлюстроўваліся ў людскіх лёсах, змянялі звыклы лад жыцця. Можна расказаць пра лёс дзедка Даніэля Матусевіча з Аўстраліі — Вацлава. Ён нарадзіўся яшчэ ў пазамінулым стагоддзі ў Санкт-Пецярбургу. Закончыў там горны інстытут, працаваў інжынерам-будаўніком, затым быў на дыпламатычнай службе. Прапшчур Вацлава валодалі землямі на тэрыторыі сучаснага Ашмянскага раёна. Але на пачатку другой сусветнай вайны — пэўна, падчас вызваленчага паходу ў Заходнюю Беларусь Чырвоная Армія прадставіла Вацлаву і яго сям'і ўсяго дзве гадзіны на зборы і вываз усёе маёмасці. Толькі наўнасьць дыпламатычнага пашпарта паспрыяла.

выратаванню сям'і ад гібелі. Пасля лёс закінуў Вацлава далёка ад роднай старонкі. У час вайны наш суродзіч быў адказным за лагеры бежанцаў у Іране і Ліване. У 1947 годзе з Лівана Вацлаў Матусевіч перабраўся ў Аўстралію, дзе яго напшчадкі жывуць і зараз.

— Ваш радавод, калі не памыляюся, з Пухавіччыны...

— Дзед мой і прадзед пражывалі на тэрыторыі сучаснага Пухавіцкага раёна — у вёсцы Лявонавічы (каля Шапка). Праўда, шмат інфармацыі пра іх не маю. У прыватнасці, дагэтуль не ведаю, жылі мае прапшчур у Лявонавічах здаўна (што малаверагодна, бо сярод старых захаваных магіл Матусевічаў амаль няма) ці пераехалі туды аднекуль з іншых мясцін. Дарэчы, маюцца даныя, што маглі былі ў вёсцы Пратасяўшчына (таксама непадалёку ад Шапка, у бок Вяркалаў) ёсць шмат пахаваных Матусевічаў. Я быў бы вельмі ўдзячны чытачам вашага выдання, калі б мне паведамілі якую-небудзь інфармацыю аб маіх прапшчур.

— Ці шмат хто з Матусевічаў знайшоў сайт самастойна? Ці ўсё ж болей вы знаходзіце носбітаў вашага прозвішча?

— У першы год існавання сайта я сам у асноўным шукаў Матусевічаў, паведамляў ім аб заснаванні такой вольгі "Планеты Матусевічаў", прапаноўваў зазірнуць на яе старонкі. Дзеля гэтага і зараз досыць зрабіць запыт на наша прозвішча па пошукавіку любой з буйнейшых пошукавых Інтэрнэт-сістэм. Людзі, якія самастойна знайшлі наш сайт, нам вельмі цікавыя і патрэбныя. Атрымліваецца, што яны самі, па ўласнай волі, шукалі інфармацыю пра сваіх родзічаў, пра сваё прозвішча, у іх, як правіла, ужо ёсць матэрыялы, звязаныя з тэматыкай нашага праекта.

— Ці маглі б вы аказаць ці аказваеце дапамогу Матусевічам у аднаўленні іх радаслоўнай?

— Так, зразумела. Па вялікаму рахунку, дапамога гэтая носіць кансультатыўны характар. Высвятляецца, дзе могуць знаходзіцца дакументы з генеалагічнай інфармацыяй, як склаці, куды і якім чынам накіраваць адпаведныя запыты, калі спатрэбіцца, можам звязацца з людзьмі альбо выехаць на месца былога пражывання родзічаў. Ёсць магчымасць атрымаць кансультацыі прафесійных геральдыкаў і архіварыстаў.

Гутарыў Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

Каханне і сям'я — на першым месцы ў мінскіх студэнтаў

На працягу 2004 года Мінскі НДІ сацыяльна-эканамічных і палітычных праблем праводзіў апытанні сярод сталічнай моладзі. Адно з пытанняў датычылася стварэння сям'і. Станоўча выказаліся 79,8 працэнта студэнтаў, адмоўна — 6,6, не змаглі даць адказу 13,6 працэнта.

Пры гэтым дзяўчаты ахвотней імкнуцца ствараць сям'і, чым юнакі. Хаця разбежка і не вельмі вялікая — 81 і 76 працэнтаў адпаведна. Дарэчы, чым старэйшы курс, тым вышэйшая цікавасць да сямейнага жыцця.

Сям'ю трэба ствараць у 20-24 гады, — так лічаць 47 працэнтаў рэспандэнтаў. Прыкладна столькі ж перакананы, што аптымальны ўзрост — 25-29 гадоў. За раннія шлюбы выказаліся толькі 0,4 працэнта студэнтаў. Крыху больш прыхільнікаў у позніх шлюбаў (пасля 30 гадоў) — тры працэнта.

СКАРОВА МОЖА

Заўседы юнае "Прыбужжа"

50-гадовы юбілей адзначыў дзіцячы народны ансамбль песні і танца "Прыбужжа"

За сваё паўвекавое існаванне ён стаў лаўрэатам усіх рэспубліканскіх аглядаў мастацкай самадзейнасці школьнікаў, лаўрэатам прэміі Ленінскага камсамола Беларусі, лаўрэатам Рэспубліканскага фестывалю "Усе мы родам з дзяцінства", фестывалю "Беларусь — мая песня", дыпламантам 18 музычных конкурсаў у горадзе Быдгашч (Польшча). Са сваёй праграмай калектыву гастралюваў у Расіі, Украіне, Літве, Польшчы, Германіі, Даніі, Швецыі, Нарвегіі, Фарэрскіх астравах.

Цяпер тут займаецца каля ста дзяўчынак і хлопчыкаў ва ўзросце ад 6 да 17 гадоў. Усе дзеці навучаюцца харэаграфіі, спевам, ігры на народных інструментах. Многія з выпускнікоў калектыву скончылі вышэйшыя музычныя навучальныя ўстановы і цяпер з'яўляюцца

ўдзельнікамі прафесійных калектываў.

Заснавальнік і нязменны мастацкі кіраўнік ансамбля — заслужаны

жаны настаўнік БССР, кавалер ордэна Леніна і ордэна Дружбы народаў Валентына Верамяюк.

НА ЗДЫМКАХ: заснавальнік ансамбля Валентына ВЕРАМЯЮК; выступае "Прыбужжа".
Фота БелТА

Заканай традыцыю

Каляды на Любаншчыне

Сучасны Любанскі раён Мінскай вобласці ў этнаграфічным сэнсе з'яўляецца тэрыторыяй, дзе праходзіць мяжа паміж Цэнтральнай Беларуссю і Палесsem. Гэта — родныя мясціны спецыяліста па фальклору і этнаграфіі Любанскага раённага цэнтру культуры Сяргея ВЫСКВАРКІ, які метадычна, ужо шмат гадоў плённа вывучае традыцыйную культуру гэтага рэгіёна.

Пра старажытнае свята Каляд напісана шмат разнастайных навуковых і папулярных прац. Не адзін рэжысёр прыстаўваў яго ў сваёй рабоце да сучасных умоў. Але, на маю думку, сэнс гэтага свята дагэтуль яшчэ не раскрыты ва ўсіх сваіх праявах.

Як і паўсюдна, два тыдні Каляд на Любаншчыне падзяляюцца на дзве палавіны. Назаўтра пасля абрадавай перадкалянднай купці 6 студзеня наступала Ражджаство, і першыя тры дні, а часам і ўвесь тыдзень па вёсках хадзілі так званыя "валхвы" — сталага веку мужчыны або маладыя незамужнія дзяўчаты. Абыходзічы двары з каляднай зоркай, у сяродзіне якой абавязкова гарэла святло запаленай свечкі і быў замацаваны невядлікі абразок, яны неслі добрую вестку аб нованароджаным "збаўцелі свету", спявалі псалмы-калядкі — абрадавыя песні з пераказам біблейскага сюжэта нараджэння Хрыста. Цэлы шэраг такіх песень запісаны на Любаншчыне: "Я умом хадзіла ў горад Віфліем", "Нова радасць стала", "Хрыстос спасіцель у поўнач радзіўся", "Учора з вачора", "Ражджаство Хрыстова, ангел пры-

ляцеў..." Удзельнікам абыходаў гаспадары давалі ў асноўным грошы, якія яны ахвяравалі на карысць царквы.

А вось другі перыяд — з 13 па 19 студзеня — разгортваўся цэлым народным карнавалам. Хадзілі калядваць, каб павіншаваць з Новым годам, павесяліць людзей, выканаць традыцыйны абрад па запавету продкаў. За гэта ўдзельнікі абраду атрымлівалі таксама традыцыйныя пачастункі — хлеб, сала, каўбасы, зерне, гарэлку, грошы. Вялікай абразай лічылася, калі да каго-небудзь не заходзілі. Ішлі звычайна з усходу на захад па колу, не мінаючы ніводнага двара, або зігзагам — ад хаты да хаты, праз вуліцу. Пазней сталі заходзіць толькі ў тыя хаты, дзе гарэла святло — своеасаблівы знак таго, што тут чакаюць шчадравальнічкаў. Вясцоўцы лічаць абавязковым прыняць тры гурты, потым можна адмовіць і не пусціць. Тым больш, што гурт звычайна просіць дазволу: "Гаспадарочку-паночку, ці дазволіце спяваць, ваш дом звесяліць, ці так каляду даць?"

У многіх вёсках былі гадамі сфарміраваныя калядныя

гурты, у якія ўваходзілі не толькі спявакі, але і тыя, хто ўмеў трапінае слоўца сказаць, павесяліць, пераўвасобіцца. Напрыклад, у вёсцы Плясток кожны год чакалі Антоса з зоркаю. На Любаншчыне калядныя гурты былі трох тыпаў: дзявочыя, хлапечыя і змешаныя сямейныя, бо існавалі тры тыпы абрадаў, якія пазнама называліся. Дзявочы гурт хадзіў "жарку пець" (па назве асноўнай песні абыходу). Падыходзічы да двара, дзе была дзяўчына на выданні, пыталіся ў бацькоў дазволу, а калі давалася згода, выклікалі дачку гаспадара да сябе і вадзілі вакол яе карагод. Па сведчанні носьбітаў мастацкіх традыцый, "калі Настасі жарку спелі, ёго ж толькі з дазволу бацькоў, то можна яе й сватаць. Хлопцы з усіх сёл шора пачуюць, і ото пасля Каляд чакай сватоў".

Гурты, што складаліся выключна з хлопцаў, хадзілі "ў казлы". Яны заходзілі ў двары, дзе жылі нежанатыя хлопцы-бабылі. Часта і без дазволу выклікалі такіх "казла скакаць", "то на рожакі, то на ножакі, то на сэй бачок, то на тэй бачок, то на капыцікі..." — у пакаранне за тое, што не жаніўся своечасова.

Сяляне верылі ў тое, што бабыль адмоўна дзейнічае на плоднасць зямлі, да таго ж вясковая абычына клапатілася пра тое, каб кожны меў сям'ю і працягваў свой род. Такія напаміны здзяйсняліся яшчэ на Масленіцу, Тройцу, на Купалле. За абрад патрабавалі пачастунак. Асноўнай каляднай песняй абраду была песня "Нуй-нуй-ну, казёл", якая ў раёне вядома ў некалькіх варыянтах.

Змешаныя калядныя гурты заўжды складаліся з сямейных людзей, яны і вадзілі казу. Іх абыход быў комплексным абрадам, куды ўключаліся песні і рытуалы: гаспадару, гаспадыні, малым дзеткамі, пажылым бацькам гаспадароў, сыну ці дачцы на выданні, гаспадарскаму двару, пчолам, гаспадарскай жывёле. Гэтыя песні замаўляліся калядоўшчыкам. Абавязковай была "То-го-го, каза", у час выканання якой каза памірала і зноў нараджалася, у чым быў сімвал каляднага года (зіму лічылі смерцю прыроды, якая ажывала, уваскрэсала вясной). Без здзяйснення гэтага абраду нельга было чакаць добрага ўраджая, бо "дзе каза ходзіць, там жыта родзіць, а дзе не бывае, там улягае".

"Новы гадок навёў радок..."

Да 153 года да нашай эры студзень лічыўся 12-м месяцам года і ішоў за лютым. У згаданы час пачатак года перанеслі на 1 студзеня. Хрысціянскія народы перайшлі на гэтае леталічэнне ў асноўным у 1563 годзе.

У сярэдняй вясці да паловы XVI стагоддзя новы год у немцаў пачынаўся з 25 снежня, у французаў да 1566 года — ад першага дня Вялікадня, у Англіі да 1752 года — з 26 сакавіка. У яўрэяў і цяпер новы год лічыцца ад першага дня месяца тышры, калі пачынаецца маладзік перад восеньскім раўнадзенствам — прыблізна 21 верасня. Згодна з вучэннем рабінаў, 1 тышры Бог стварыў першага чалавека Адама, які судзіць у гэты дзень людзей за іх грахі ў мінулым годзе. У кітайцаў новы год пачынаецца ад поўня, калі сонца становіцца ў знаку Водніка — прыблізна 1 лютага.

Царкоўны Новы год у праваслаўных пачынаецца 1 верасня па старым стылі, і на новы стыль царква дагэтуль не перайшла. У католікаў жа ён бярэ пачатак ад першай нядзелі Адвенту — каля 1 снежня.

Сяргей ВЫСКВАРКА.

"Зімовыя гульні"

Так называецца новы сумесны праект Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь і яго шматгадовага партнёра — кампаніі British American Tobacco

раў Радзівілаў работы майстроў мінулых стагоддзяў.

Некаторыя з работ гэтага праекта сустракаюць нас яшчэ ў фая і прапануюць зірнуць на мінулае з пункту погляду сучаснага чалавека, які ў пару зімовага сонцавароту вырашыў перавасобіцца ў вобразы нашых далёкіх продкаў. А гэта ж і ёсць сапраўдны карнавал з пераапрапаннем, маскамі і таямнічай гульні святла і ценю, які трохі пужае, згладжае рэальнасць і дазваляе адчуць подых далёкага мінулага.

Прэзентацыя гэтага праекта адбылася ў канцы года, напярэдадні Калядаў, і адразу ж выклікала вялікую цікавасць. Жывапіс, мастацкая фатаграфія, аб'екты з металу, лялькі, мастацкі тэкстыль, дызайн-дэкор самым фантастычным чынам аб'яднанні ў адну экспазіцыю, да таго ж пераклікаюцца з выстаўленымі ў галерэі музея партрэтамі са збо-

Аляксей Дудараў, рэжысёр Ігар Забара, актрыса Зоя Белахвосцік, харэограф Валянцін Дудкевіч, дырэктар мадэльнага агенцтва Тамара Ганчарова, дыпламат Юратэ Рамаскіене, мастацтвазнаўца Таццяна Бембель, дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Уладзімір Пракашчоў (на здымку), іншых асоб, уключаюцца ў гульні, апрануць стылізаваныя касцюмы часоў Вялікага княства

Літоўскага і сфатаграфаванна ў іх. Усе фатаграфіі стылізаваны пад старажытныя партрэты і аб'ядноўваюцца ў адну кампазіцыю аднолькавай колеравай гамай.

Астатняя частка экспазіцыі самым фантастычным чынам звязана з прысутнасцю ў кожным творы або блізка ля яго лялек, якія ствараюць эффект гульні, карнавальнай умоўнасці. Кампазіцыя з металу, старых прасаў і мясарубак, велацыпеда і павука, напрыклад, аб'ядноўваецца адным вобразам — лялькай клоуна, які як бы кіруе гэтай фантастычнай калісціцай, якая толькі што спусцілася з нябёсаў на зямлю і як зачараваная спынілася нерухома, а ўслед за ёю — металічнае "Дрэва" і "Дрэва жаданняў" застылі, пабуджаючы нас спыніцца, задумацца пра тое, што было да нас, і як мы самі выглядаем сёння на фоне вечнасці... А вось некалькі твораў з фларыстыкі, сярод якіх сціпла названы "Дыван" — кола з сухога лісця, нібы сарванага ветрам і скручанага ў віхуры часу, вадавараце жыцця. Калі задумацца, то гэтыя лісточкі нагадваюць нам у канцы года пра мінулыя дні. А можа, у маштабе не толькі адной асобы, але ўсёй людской супольнасці яны сімвалізуюць кола жыцця?

Лялькі, што сімвалізуюць "жаночыя гульні": лялькі ў калысцы,

у старых драўляных ночвах, лялькі, што спыніліся на імгненне, не паспеўшы схвацца ў скрыню — "Шут", "Месяц", "Кацярына" і іншыя. Аказваецца, яшчэ ў XVI стагоддзі існавалі лялькі-манекены, якіх апраналі спецыяльна ў касцюмы, якія адлюстроўвалі новыя павевы моды. Гэты маленькі навуковы факт, данесены мастакамі Байрачнымі, якія вывучаюць гісторыю лялькі не толькі ў Беларусі, але і ў Еўропе, прымушае нас па-новаму ўспрымаць іх творчасць і самі лялькі ў гэтым праекце.

Акцыя "Зімовыя гульні" — падарунак наведвальнікам музея вялікай аўтарскай групы, у якую ўвайшлі вядомыя ўжо і агульнапрызнаныя мастакі: майстар па касцюмах і стыліст Ганна Балаш, фатаграфы Ірэна Гудзіеўская і Андрэй Шчукін, аўтары лялек Алена і Мікалай Байрачныя, мастак па металу Юрый Круш, дэкор-дизайнеры Наталля Вараб'ёва і Ларыса Мілько. Ім удаўся грандыёзны калаж са звычайных прадметаў побыту і створаных спецыяльна, якія волею мастака набылі новую якасць. І ўсё гэта зроблена пад навуковым кіраўніцтвам мастацтвазнаўцы Таццяны Бембель. У дзень прэзентацыі праекта ўсе аўтары таксама пераапрапануліся ў стылізаваныя гістарычныя строі, і гэта

ўзмацніла прыемныя ўражанні ад іх арыгінальнай, сучаснай, публікаванай на аснове традыцыйнага мыслення выставы.

Дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Уладзімір Пракашчоў адзначае: "Апошнія гады наведвальнікаў становіцца ўсё больш. У 2004 годзе ўпершыню пасля доўгага перапынку на нашы выставы стаялі чэргі. У многім гэта адбылося таму, што калектыў музея пастаянна шукае новыя нестандартныя рашэнні, арыгінальныя праекты, суадносна духу часу.

А каардынатар па карпаратыўных сувязях кампаніі British American Tobacco Вольга Клімановіч падкрэсліла, што супрацоўніцтва з Нацыянальным мастацкім музеем Рэспублікі Беларусь з'яўляецца прыярытэтным накірункам у дзейнасці кампаніі ў рамках праекта "Ініцыятыва за сацыяльную адказнасць бізнесу". З яе дапамогай, пачынаючы з 2001 года, праведзена шмат значных выстаў, выдадзены каляровыя даведнікі музея, каталогі, набыты абсталяванне для пастаяннай экспазіцыі і расходныя матэрыялы для рэстаўрацыйных работ.

Новы праект "Зімовыя гульні", высокая ацэнены спецыялістамі і наведвальнікамі, стаў вялікай падзеяй у культурным жыцці Беларусі.

Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

Жаночыя галаўныя ўборы Бярэзінскага раёна

Працяг. Пачатак у №50-52 за 2004 г.

Пасля выхаду з ужывання намітак паверх чапцоў пачалі насіць хусткі. Такія галаўныя ўборы жанчыны Бярэзіншчыны насілі яшчэ ў сярэдзіне XX стагоддзя. На фота вы бачыце

поўны строй Бярэзінскага раёна гэтага часу з галаўным уборам.

Беражкі хустак мярэжжылі, а да краёў прывязвалі махры з нітак (малюнак 8) або абвязвалі вузкімі карункамі (малюнак 9). Палатно для хустак часам спецыяльна

чарнілі, выкарыстоўваючы для гэтага натуральныя сродкі — мачылі ў адвары травы "мучан" або "у гразь насілі" — фарбавалі азёрным глеем.

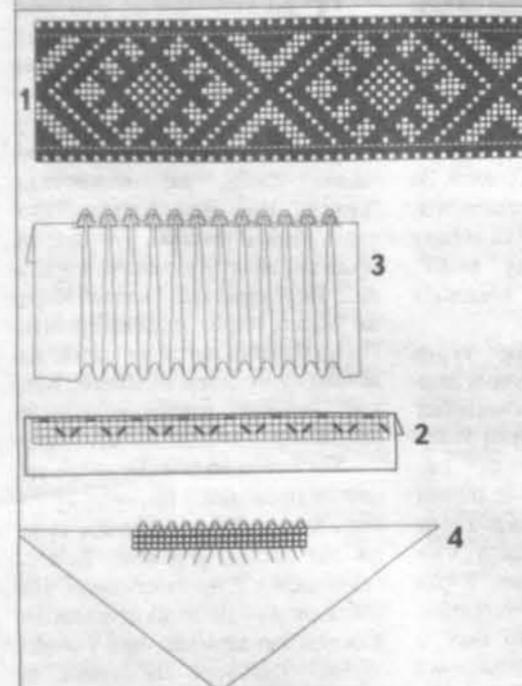
Хусткі крухмалілі, складвалі на вугал і запрасоўвалі вострую

"дзюбачку" пасярэдзіне. Канцы завязвалі пад падбародкам. Спераду з-пад хусткі было бачна ўпрыгожанае вышыўкай і зборкай ачэлле чапца. Чапец быў у выглядзе касынкі з прысабранай налобнай часткай

(малюнак 4), на якую нашывалі вышытую палоску тканіны — "ачэлле" (малюнак 1). Пад чапец з хусткай валасы заплеталі ў дзве касы і ўкладвалі "венчыкам" кругом галавы або "кошыкам" ззаду.

Чапец-касінка

Зборка "Пуплы"

2 — Нітку асновы зборкі пракласці швом "наперад іголку" зігзагам, размясціўшы яго ля самага краю падгібкі тканіны.

3 — Нітку асновы сцягнуць і сфарміраваць фестоны — "пуплы".

Хустка

Мярэжка

5 — Уздоўж старон хусткі на адлегласці 2-3 сантыметры ад краю выцягнуць па 3-4 ніці. Ніткай белага колеру выканаць мярэжку ў накірунку справа налева.

6 — Ніць замацаваць ля краю мярэжкі перад першым будучым слупком. Для ўтварэння авітага слупка рухам іголки справа налева падхатыць ніжні край мярэжкі і дзве яе ніці.

7 — Рабочай ніццю двойчы авіць першы слупок.

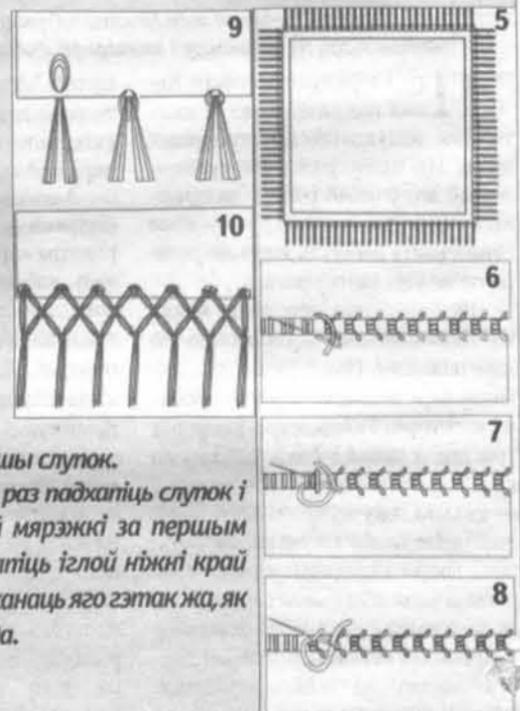
8 — Рукам іголки справа налева трэці раз падхатыць слупок і адначасова з гэтым — верхні край мярэжкі за першым слупком. Выцягнуць ніць. Зноў падхатыць іголкай ніжні край мярэжкі і дзве ніці другога слупка і выканаць яго гэтак жа, як і першы. Мярэжку рабіць да канца рада.

Махры

9 — уздоўж краю хусткі можна зрабіць махры. Для гэтага нарэзаць нітку неабходнай даўжыні. Пучок нітак складаюць папалам і вязальным кручком праколююць тканіну ля падшытага краю хусткі, выцягваюць пяццю, затым працягваюць у яе канцы пучка нітак.

Можна край хусткі зрабіць больш прыгожым, ажурным. Для гэтага пучкі махроў дзеляць папалам і завязваюць вузламі так, як паказана на малюнку 10.

Зінаіда ЗІМІНА, Марыя ВІНІКАВА.

Славути майстар фатаграфіі вяртаецца ў свой Асташын, або Дзе нарадзіўся Ян Булгак?

Імя аднаго з першых класікаў мастацкага фотаздымка Яна Булгака становіцца ўсё больш вядомым у Беларусі. Артыкулы пра яго змешчаны ў нашых энцыклапедычных выданнях. Да 125-годдзя з дня нараджэння польскага і беларускага фотамайстра, краязнаўца і этнографа ў шэрагу беларускіх перыядычных выданняў з'явіліся матэрыялы, якія разказвалі пра яго жыццёвы і творчы шлях.

Найперш хачу звярнуць увагу на адну акалічнасць. Месцам нараджэння Яна Булгака ва ўсіх беларускіх друкаваных крыніцах называецца Асташын Навагрудскага павета, там жа ўдакладняецца, што сёння гэтая вёска знаходзіцца ў Навагрудскім раёне. Аднак пара ўдакладніць, што ў былым Навагрудскім павеце існавалі дзве вёскі і адпаведна два маёнткі з такой назвай.

Звернемся да дакументаў. У Нацыянальнай архіве Рэспублікі Беларусь захоўваецца кніга "Спіс землеўладальнікаў Мінскай губерні за 1889 год". Запіс пад № 97 там сведчыць, што маёнткам Асташын у Цырынскай воласці валодаў памешчык "Булгак Валеріан Івановіч". Яму належалі 282 дзесяціны зямлі. Астатнія землі гэтага маёнтка (484 дзесяціны) належалі графу Карлу Грабоўскаму.

На спецыяльным геаметрычным плане вёскі Асташын, складзеным землемерам Янчэўскім у 1864 годзе, можна ўбачыць, як размяжоўваліся землі Булгака, Грабоўскага і іх сялян (Нацыянальны архіў РБ, ф.1477, воп.1, спр.2063).

У той жа час маёнткам Асташын у Любчанскай воласці валодаў

прозвішча ўладальніка маёнтка Асташын Навагрудскага павета Булгак Валерыяна Іванавіча (гэта бацька Яна Булгака). Указваецца таксама, што ён атрымаў гэты маёнтак у спадчыну ў 1865 годзе, што валодае 248 дзесяцінамі зямлі і сам займаецца гаспадаркай. Гэта значыць, што ў 1876 годзе бацька Яна Булгака жыў у сваім маёнтку Асташын Цырынскай воласці, і што менавіта ў гэтым маёнтку ў яго нарадзіўся сын Ян (а не ў Асташыне Любчанскай воласці, бо апошні маёнткаў у гэты час па-ранейшаму належаў Чэчату Альбіну Фадзеевічу.

Вёска Асташын былой Цырынскай воласці знаходзіцца сёння ў складзе Карэліцкага раёна, а вёска Асташына былой Любчанскай воласці — у складзе Навагрудскага раёна. Дарэчы, назвы вёсак ад розніваюцца толькі адной літарай: Асташын — Асташына. І, магчыма, менавіта гэта прывяло да следчыкаў творчасці Яна Булгака да памылковай думкі, што ён нарадзіўся ў вёсцы Асташына сённяшняга Навагрудскага раёна.

Прасочым жыццёвы шлях нашага славутага земляка, аўтара выдатных узораў мастацкага фотаздымка. Пасля заканчэння Віленскай класічнай гімназіі ў 1897 годзе Ян Булгак

першыя фотаздымкі, затым — сустрэча ў Чамброве са стрыечным братам Каралем Карповічам, які захапляўся фатаграфіяй і нават праілюстраваў выдатнымі фотаздымкамі свае публікацыі аб прыродзе Навагрудчыны.

Неўзабаве фотасправа настолькі захапіла Яна Булгака, што ён стварыў у сваім доме фоталабараторыю, а каб лепш спазнаць сакрэты гэтага рамства, пачаў перапіску з вядомымі ў той час у Еўропе майстрамі. Сур'ёзна ж займацца мастацкай фатаграфіяй наш зямляк пачаў пад уплывам ураджэнца Валожыншчыны жывапісца Фердынанда Русчыца, з якім сустрэўся ў Вільні ў 1910 годзе.

Потым была паездка ў Дрэздэн, дзе Ян Булгак некалькі месяцаў спастаў сапраўды сакрэты ў нямецкіх майстроў, а вярнуўшыся ў Вільню, у 1912 годзе адкрыў сваю ўласную фотамайстэрню.

Яшчэ да гэтай падзеі ён паспеў зрабіць некалькі соцен фотаздымкаў у ваколіцах Навагрудка і іншых мясцінах. Пазней выдаў іх у шасцітомным альбоме пад назвай "Літва ў фатаграфіях Яна Булгака". На гэтых здымках знайшлі адлюстраванне памятных мясціны Беларусі — Навагрудак, Мір, Свіцязь, Нясвіж, Крэва, мяляўнічыя пейзажы, сядзібы і іх інтэр'еры, у тым ліку дом Булгака ў маёнтку Асташын.

Да 1919 года Ян Булгак зрабіў шмат фотаздымкаў найбольш цікавых будынкаў у Вільні. Гэтыя работы майстра захаваліся, яны знаходзяцца ў бібліятэцы Акадэміі навук Літвы.

На працягу 20 гадоў, з 1919 да 1939, Ян Булгак быў кіраўніком лабараторыі мастацкай фатаграфіі пры Віленскім універсітэце. Шмат разоў ён падарожнічаў па мясцінах з цікавым гістарычным мінулым. На Навагрудчыне ён звычайна спыняўся ў сваіх сваякоў у Чамброве. Гэта дзякуючы яго захапленню, мы сёння можам убачыць, як выглядалі сядзібы ў Райды, Мірацічах, Варончы, Туганавічах, Чамброве, рынкі ў Навагрудку і Нясвіжы, паплавы над рэкамі Сэрвач і Нёман, а таксама касцёлы, царквы, сінагогі і інш.

Майстар здолеў зацікавіць фотасправай свайго сына Янку, які стаў яго заўзятым памочнікам. У віленскай майстэрні Яна Булгака была створана вялікая калекцыя фотаздымкаў (некалькі дзесяткаў тысяч), якія друкаваліся ў розных этнаграфічных выданнях і часопісах, сярод іх — працы "Бабулька-беларуска з маёнтка Перасека пад Мінскам", "Экскурсія на Свіцязь", "Беларус з-пад Клецка", "Беларуска з-пад Клецка ў народным строі з самаробнага сукна", "Жабракі-беларусы пад Мінскам".

Ян Булгак быў не толькі майстрам мастацкай краязнаўчай фатаграфіі, але і заснавальнікам, старшынёй Віленскага і Польскага фотаклубаў, пазней — старшынёй Саюза польскіх мастакоў-фатографістаў, а таксама тэарэтыкам "фатаграфікі" (так з лёгкай рукі маэстра пачалі называць мастацкую фатаграфію).

Свой погляд на фатаграфію як від мастацтва Ян Булгак

выказаў у кнігах "Фатаграфіка: Нарыс мастацкай фатаграфіі" (1931), "Тэхніка бром" (1933), "Эстэтыка святла: Асновы фатаграфікі" (1936), "Айчынная фатаграфія" (1951). Серыю кніг пад назвай "Вандруўкі фатографа", якая выходзіла ў 1931-1936 гадах, наш зямляк назваў "аповесцямі ў слове і вобразе". Тут можна знайсці не толькі звесткі пра майстэрства фатаграфіі, але і разважанні аўтара, захопленыя прыгажосцю мясцін, якія яму давалася наведаць. А яшчэ раней, у 1919 годзе, Ян Булгак выдаў у Вільні сваю паэму "Мая зямля".

Фотаработы майстра неаднаразова адзначаліся залатымі і срэбранымі медалямі на шматлікіх выставах.

На жаль, вялікая калекцыя фотаздымкаў Яна Булгака загінула ў час пажару ў 1944 годзе пры вызваленні Вільні. Згарэлі кватэра і фотамайстэрня, а разам з імі — архіў, бібліятэка, рукапісы твораў.

Пасля вайны наш зямляк жыў у Варшаве, дзе, вандруючы па краіне, разам з сынам працягваў галоўную справу свайго жыцця, знаходзіў і адлюстраванне памятных мясціны Беларусі — Навагрудак, Мір, Свіцязь, Нясвіж, Крэва, мяляўнічыя пейзажы, сядзібы і іх інтэр'еры, у тым ліку дом Булгака ў маёнтку Асташын.

у выніку чаго за пяць апошніх гадоў, адмераныя яму лёсам, стварыў каля 8 тысяч фотаздымкаў. Смерць перапыніла яго творчую дзейнасць 4 лютага 1950 года.

Сёння спадчына Яна Булгака зберагаецца ў архівах і бібліятэках Літвы, Польшчы, Расіі і Беларусі. Фотамайстар з Асташына пакінуў усім нам вялікі скарб — цудоўныя фотаздымкі, якія даюць магчымасць адчуць подых гісторыі, ажыўляюць у нашых душах пачуццё прыналежнасці і дачынення да мінулага.

Таму вельмі хочацца, каб у хуткім часе на радзіме Яна Булгака ў вёсцы Асташын Карэліцкага раёна былі устаноўлены памятны

знак як даніна павагі нашаму славутаму земляку.

Святлана КОШУР, старшы навуковы супрацоўнік Карэліцкага краязнаўчага музея "Зямля і людзі".
НА ЗДЫМКАХ: Ян БУЛГАК; здымкі Яна БУЛГАКА: дом у Асташыне (1905-1908); возера Свіцязь (да 1908).

Пастскрыптам

Бываюць жа супадзенні! Адначасова з бандэрэлю з Карэліч, у якой быў артыкул нашага сталага аўтара Святланы Кошур, у рэдакцыю прыйшоў ліст з Англіі ад Міхаіла Швэдэўска, таксама нашага сталага аўтара. А ў лісце аказаліся, як звычайна, выразкі і ксераконіі матэрыялаў з прэсы, якія маюць тэматычнае дачыненне да Беларусі. Сярод іх быў артыкул Аліны Сямкайлы "Навагрудчына — праром і аб'ектывам", надрукаваны ў лонданскай газеце "Dziennik Polski" і прысвечаны таму ж Яну Булгаку.

Публікацыя спадарыні Сямкайлы, відаць, нашай суаўчынніцы (апошня яе фраза: "У многіх чытачоў з польскага Лондана кніга напісуна выкліча аўтарэфлексійны адчуванні"), яшчэ раз засведчыла, што рукапісы... сапраўды не гараць.

Раней лічылася, што ўсе дзённікі фотамайстра згарэлі ў Вільні ў 1944 годзе. А тут высвятляецца, што іх пачатак сёлета быў выдадзены ў Польшчы, у Гдыні, пад назвай "Краіна дзіцячых гадоў" ("Kraj lat dziecięcych"). У кнізе — 92 здымкі з Навагрудчыны, яе падрабязная карта. Падкрэсліваецца, што аўтар асаблівае значэнне прыпісваў сямейнаму ў роднай сяме: "Не з раслі і кветак Асташына, не з яго цяністых

закуткаў і сонечных лугоў чэрпаў я тады сваё радаснае шчасце; браў яго з бацькоўскага мілавання, якім было перапоўнена гэтае сямейнае гняздо, гэты містычны ДОМ, узведзены з людскіх душ на фундаментах сэрцаў. З клопатаў бацькі, з сардэчнасці маці нарадзілася пекнасьць дома і зямлі, і маіх дзіцячых захапленняў". Аўтар прамовы да кнігі Раман Кярсноўскі сцвярджае, што яе мова — гэта памежная проза і паэзія, гэта своеасаблівы працяг традыцый Міцкевіча.

І што самае важнае для нашай публікацыі: у артыкуле ўслед за кнігай сцвярджаецца, што "Мураван Асташын размяшчаўся над Сэрваччу, адкуль блізка да Туганавіч Марылі і Адама". Сэрвач каля Любчы, у Навагрудскім раёне не цячэ! Гэта яшчэ раз пацвярджае слушнасьць сцвярджэнняў Святланы Кошур. Выразку, прысланую з Лондана, мы пераправілі ў музей "Зямля і людзі", у якім яна працуе. А вось дастаць саму кнігу абяцаць пакуль што не можам. Магчыма, беларусы з Гдыні ці з Гданьска дапамогуць?! Бо становіцца крыху сумна, што звесткі пра значныя культурныя падзеі ў Польшчы (а выхад кнігі Яна Булгака з'яўляецца такой) даходзяць у Беларусь перац Англія...
Адам МАЛЬДЗІС.

даў "Чечотъ Альбинъ Фадеевъ", якому ў 1889 годзе належала 980 дзесяцін зямлі.

Каб канчаткова высветліць месца нараджэння Яна Булгака, звернемся яшчэ да адной кнігі, якая таксама захоўваецца ў Нацыянальным архіве Беларусі. Гэта выданне Мінскага губернскага статыстычнага камітэта "Спіс землеўладальнікаў Мінскай губерні за 1876 год". Падкрэсла, што гэта якраз год нараджэння Яна Булгака. Пад № 248 у кнізе значыцца

паступіў на філасофскі факультэт Ягелонскага (Кракаўскага) універсітэта, які пакінуў праз некаторы час з-за фінансавых цяжкасцей. Пасялеўся ў невялікім маёнтку Перасека, што дастаўся яму ў спадчыну ад маці. Менавіта ў гэты час і адбылося першае знаёмства нашага земляка з фатаграфіяй, якое пазней перарасло ў галоўную справу яго жыцця. Спачатку гэта была спроба дапамагчы жонцы Ганне, якая атрымала фотаапарат у падарунак, зрабіў

ПАМЯТКА

аўтарам другога, дапоўненага выдання энцыклапедычнага даведніка "Беларусы і ўраджэнцы Беларусі ў памежных краінах".

Принята на пасяджэнні часовага навукова-вытворчага калектыву пры рэдакцыі газеты "Голас Радзімы".

I. Біяграфічныя артыкулы

а) пра беларусаў (незалежна ад таго, дзе яны нарадзіліся) па пашпарту, творчасці, засведчанай самаідэнтыфікацыі, якія жылі або пражываюць на тэрыторыі памежных краін (Расійская Федэрацыя, а таксама іншыя краіны, якія ўзніклі на постсавецкай прасторы, найперш памежныя Латвія, Літва, Украіна, а таксама Польшча), унеслі ўклад у развіццё іх гаспадаркі, культуры, навукі і інш., з'яўляюцца прыметнымі асобамі, індывідуальнасцямі.

б) тое ж пра ўраджэнцаў Беларусі ў цяперашніх яе адміністрацыйных межах (рускіх, паліякаў, украінцаў, латышоў, літоўцаў, татарцаў, яўрэяў і інш.).

Біяграфічныя артыкулы складаюцца з некалькіх частак:

а) дэфініцыі (дзень, месяц, год нараджэння і смерці па старому (калі трэба) і новаму стылю, дзясвоічае прозвішча, месца нараджэння і смерці па старому (калі трэба) і новаму адміністрацыйнаму дзяленню, вызначэнне прафесіі, грамадскай дзейнасці, дзяржаўная і (ці) грамадская пасада (абавязкі), навуковыя і іншыя ступені і званні з указаннем у дужках года надання;

б) жыццёвай біяграфіі (кароткая характарыстыка бацькоў і роду, вучобы, работы (з указаннем гадоў); пераездаў, кантактаў з радзімай);

в) характарыстыкі дзейнасці (дзяржаўнай, вытворчай, літаратурнай, навуковай, ваеннай, грамадскай, спартыўнай і інш.) з указаннем асноўных дасягненняў (адкрыццяў, вынаходніцтваў, кніг, карцін, мастацкіх твораў і інш.);

г) пераліку ўзнагарод, фактаў прызнання ў краіне пражывання, на радзіме, ў свеце;

д) кароткай характарыстыкі сям'і, хобі.

У артыкуле спалучаюцца дакладнасць і навуковасць у выкладанні фактаў з жывасцю стылю.

Артыкул падпісваецца яго аўтарам або асобай, якая апрацоўвае (аўтабіяграфія) ці перакладае тэкст. Памер артыкула (ад 0,5 да 2 стар.) залежыць ад значнасці асобы, наяўнасці матэрыялу. Часавыя рамкі — ад старажытнасці да XXI стагоддзя.

II. Артыкулы пра арганізацыі і суполкі дыяспары

Спачатку даецца дэфініцыя, затым указваецца год заснавання, заснавальнікі, кіраўнікі (пачаргова), найбольш значныя вынікі дзейнасці.

III. Артыкулы пра перыядычныя і серыйныя выданні

Пасля дэфініцыі указваецца гады выхаду, заснавальнікі, рэдактары, перыядычнасць, характарыстыка тэматыка.

У артыкулы першага выдання будучы ўносіцца (пры неабходнасці) змяненні і ўдакладненні.

Аўтарскую работу над новымі (аўтарскімі) тэкстамі для перавыдання мяркуюцца завяршыць да 1 кастрычніка 2005 года.

ГАРЭЛІКАВА

Ала

Гарэлікава Ала Іванаўна (дзясвоічае прозвішча Рубанава; 5.05.1951, в. Селіваўка Жлобінскага р-на Гомельскай вобл.), інжынер-тэхнолаг, грамадскі дзеяч Украіны, старшыня Севастопальскага гарадскога аддзялення Усеўкраінскага аб'яднання "Беларусь".

Ала Гарэлікава нарадзілася ў сялянскай сям'і. У яе бацькоў было шасцёра дзяцей. Трох з іх памёрлі яшчэ ў маленстве. Засталіся старэйшы брат Аляксандр, які потым працаваў настаўнікам, Ала і малодшы брат Віктар, які скончыў Гомельскі тэхнікум чыгуначнікаў, а потым пераехаў у Расію, там скончыў Казанскі авіяцыйны інстытут, працаваў ваенным інжынерам.

У 1968 годзе Ала скончыла сярэднюю школу ў пасёлку Рэдка Рог Бабруйскага раёна Магілёўскай вобласці. З 1968 да 1973 года працавала швачкай-матарысткай Гомельскага вытворчага аб'яднання "Камінтэрн". У 1970 годзе паступіла ў Віцебскі тэхналагічны інстытут лёгкай прамысловасці. Атрымаўшы дыплом па спецыяльнасці інжынер-тэхнолаг, у 1975 годзе скончыла Віцебскі тэхналагічны інстытут лёгкай прамысловасці.

Пасля па сямейных абставінах пераехала ў Крым — у пасёлак Віліна Бахчысарайскага раёна, потым у Севастопаль. З 1981 да 1995 года Ала Іванаўна працавала там на фабрыцы трыкатажных спартыўных вырабаў майстрам змены, інжынерам, інжынерам-тэхнолагам, начальнікам участка. Затым звязала свой працоўны лёс з іншымі прадпрыемствамі і фірмамі, адначасова выконвала абавязкі памочніка народнага дэпутата Украіны.

Ала Іванаўна, мілавідная і сціпная жанчына, валодае якасцямі лідэра, тонка і прафесійна падыходзіць да вырашэння пытанняў. Не выпадкова яе выбралі дэпутатам гарадскога Савета XXIII і XXIV скліканняў (1998-2004). Адначасова наша суайчынніца актыўна ўдзельнічае ў грамадскім жыцці. Так, з 2001 года з'яўляецца членам прэзідыума Усеўкраінскага аб'яднання "Беларусь", з 2003 года — старшыня камісіі пагаднення Асацыяцыі нацыянальна-культурных таварыстваў Севастопалю. У 2003 годзе яе абралі старшыняй Севастопальскага гарадскога аддзялення Усеўкраінскага аб'яднання "Беларусь". Ала Іванаўна замужам, мае двое дзяцей: сына Андрэя, эканаміста-фінансіста, і дачку Ірыну, студэнтку Санкт-Пецярбургскага ўніверсітэта рэкламных тэхналогій і дызайну.

Наталія ТАКТАСУНАВА.

КРАШЭЎСКИ Люцыян

Крашэўскі Люцыян (24.07.1820, Пружаны Гродзенскай губерні, цяпер Брэсцкая вобласць — 2.02.1882, Варшава), мастак, фатограф.

Са шляхты. Брат польскага празаіка Юзафа Крашэўскага. Вучыўся ў Свіслацкай гімназіі і Дэрпцкім (цяпер Тартускі) універсітэце. Жыў у сямейным маёнтку Доўгае на Пружаншчыне. У 1857 годзе наведаў мастацкія галерэі ў Бельгіі, Галандыі і Германіі. За дапамогу паўстанцам у 1863-1864 гадах быў сасланы ў глыбіню Расіі, некалькі гадоў жыў у Кунгуры (Пермская губерня). Вярнуўся на радзіму, а затым пераехаў у Варшаву.

Л.Крашэўскі ілюстраваў некаторыя апавесці свайго брата. Многія яго творы прысвечаны жыццю беларускай вёскі (тыпы сялян). Алоўкам, пяром і акварэлю рабіў замалёўкі з жыцця Беларусі, Літвы і Польшчы. Быў адным з першых майстроў, які з дапамогай фатаграфіі рэгістраваў цікавыя з'явы тагачаснага жыцця, стварыў галерэю партрэтаў сваіх сучаснікаў. Вялікая частка яго мастацкіх работ загінула ў час сусветных войнаў. Тое, што захавалася ў выглядзе некалькіх дзсяткаў малюнкаў, знаходзіцца ў Нацыянальным музеі ў Варшаве і Інстытуце літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Украіны.

Юрый ВАШКЕВІЧ.

ЛЫСАГОРАЎ

Дзмітрый

Лысагораў Дзмітрый Яўгенавіч (9.03.1947, Кобрыві Брэсцкай вобласці), мастак.

У 1970 годзе Д.Лысагораў скончыў у Кіргізіі Фрунзенскае мастацкае вучылішча па спецыяльнасці "мастак-дэкаратар". У 1970-1972 гадах працаваў мастаком-канструктарам на заводзе "Сетунь". Скончыў Ленінградскае вышэйшае мастацка-прамысловае вучылішча імя В.Мухоміна (1977). Затым мастацкі рэдактар выдавецтва "Кыргызстан" (1980-1982). З 1984 года працуе ў Мастацкім фондзе Кыргызстана. Член Саюза мастакоў Кыргызскай Рэспублікі. Удзельнік мастацкіх выстаў "Малодзё Кіргізіі" (Фрунзе, 1977), "Наш сучаснік" (Фрунзе, 1982), "Дызайн — 85" (Масква, 1985), "Мастакі — дзесяці" (Бішкек, 1985), Усесаюзнай выстава палітычнай паштоўкі (Масква, 1986).

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

СТРЭЗЕВА Святлана

Стрэзева (дзясвоічае прозвішча Кохан) Святлана Піліпаўна (23.11.1951, в. Зароўе Халопеніцкага, цяпер Крупскага р-на Мінскай вобл.), заслужаная артыстка Малдаўскай ССР (Малдовы).

Нарадзілася ў сялянскай сям'і. У 1961 годзе сям'я пераехала ў Малдавію. Закончыла Кішынеўскі інстытут мастацтваў. З 1978 да 1994 года была вядучай салісткай Малдаўскага тэатра оперы і балета. З вялікім поспехам выканала партыі Разіны ў "Травіяце" Д.Вердзі, Марфы ў "Царскай нявесты" М.Рымскага-Корсакава і інш.

На VII Міжнародным конкурсе выканаўца імя П.Чайкоўскага стала лаўрэатам (1982). Прымала ўдзел у канцэртных праграмах лаўрэатаў міжнародных конкурсаў у Маскве, Ленінградзе, Мінску, Смаленску, Адэсе. З'яўлялася ўдзельнікам VIII і XIX Усесаюзных конкурсаў вакалістаў імя М.Глінкі, а на X конкурсе стала лаўрэатам і прэміі.

У апошнія гады наша суайчынніца актыўна вядзе мастацкую і педагогічную дзейнасць за межамі Малдовы.

Валянціна ГРЫШКЕВІЧ.

ХІТРУН Леанід

Хітрун Леанід Іванавіч (24.06.1930, в.Навіцкія II Лідскага пав. Віленскага ваяв., цяпер Лідскі р-н Гродзенскай вобл.), дзяржаўны і партыйны дзеяч, удзельнік беларускага грамадска-культурнага жыцця ў Маскве.

Няпросты шлях да Белакаменнай прайшоў сын селяніна з невялікай беларускай вёскі, што паблізу Ліды. Пасля заканчэння сярэдняй школы некаторы час працаваў трактарыстам Трацякоўскай МТС. Сюды ж вярнуўся як выпускнік Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі, быў прызначаны галоўным інжынерам. Потым узначальваў інжынерную службу Гродзенскага аблгасупраўлення, абласное аб'яднанне сельгастэхнікі.

З 1962 года пачаўся далейшы службовы рост колішняга трактарыста. Амаль дзясці гадоў здольны арганізатар з'яўляўся старшынёй рэспубліканскага аб'яднання "Белсельгастэхніка". У 1971-1972 і ў 1976-1979 гадах Леанід Іванавіч быў намеснікам старшыні Савета Міністраў Беларускай ССР. У 1972-1976 гадах — першы намеснік міністра сельскай гаспадаркі СССР. З 1979 года — намеснік загадчыка аддзела ЦК КПСС. У 1980-1985 гадах старшыня Дзяржаўнага камітэта СССР па вытворча-тэхнічным забеспячэнні сельскай гаспадаркі. Пазней працаваў міністрам машынабудавання для жывёлагадоўлі і кормавытворчасці СССР, першым сакратаром Разанскага абкама партыі, старшынёй Разанскага абласнога Савета народных дэпутатаў.

Неаднаразова выбіраўся ў цэнтральныя органы КПСС, быў народным дэпутатам СССР.

Цяпер Леанід Іванавіч жыве ў Маскве, прымае ўдзел у рабоце нацыянальна-культурнай аўтаноміі беларусаў. Землякі-лідчана ведаюць яго як сціплага, простага і добразычлівага чалавека.

Алесь ЖАЛКОЎСКИ (Ліда).

3 пошты старонкі

Дзе нарадзіўся астраном Васіль Энгельгарт, або Ці наведваў Тарас Шаўчэнка Заходняе Палессе?

У нумары 42-45 "Голасу Радзімы" за мінулы год надрукаваны цікавы біяграфічны нарыс "Энгельгарт Васіль". Трэба толькі зрабіць да яго адно ўдакладненне: вучоны сапраўды нарадзіўся ў вёсцы Кустовічы і раней гэта была Гродзенская губерня, але цяпер гэта не Гродзенская вобласць, а Кобрынскі раён Брэсцкай вобласці.

Ужо гадоў дзясці на Брэсцшчыне ідзе дыскусія: ці наведваў славетны ўкраінскі паэт Тарас Шаўчэнка гэтую вёску? Справа ў тым, што ў дзяцінстве Кабар быў прыгонным Паўла Энгельгарта, бацькі астранома і ўладальніка Кустовічаў. У 1829 годзе памешчык вёз свайго казачка Тараса ў Вільню. Якраз перад гэтым у Кустовічах яго жонка нарадзіла сына Васіля. Ці заязджаў тут Павел Энгельгарт разам з Шаўчэнкам, каб правесці жонку і сына, пакуль невядома. Але верагоднасць усё ж існуе.

Варта адзначыць, што Энгельгарты былі спадчынікамі князя Рыгора Пацёмкіна. А Васіль Энгельгарт даследваў жыццё свайго дваюраднага прадзеда. У яго архіве былі дакументы, што папярэдзілі... шлюб князя і імператрыцы Кацярыны II.

Аляксандр ІЛЬІН (Пінск).

На старонках "Палесся"

Рэдакцыя наведваў галоўнага рэдактара часопіса "Палессе" (Гомель) Рыгор Андрэявец. Ён прынёс з сабой апошні нумар часопіса за мінулы год. На яго старонках Р.Андрэявец апублікаваў артыкул "Спіс Судніковіча", заснаваны на ўражаннях ад паездкі ў Цюмень. Там аўтар сустраў краязнаўцу Анатолія Судніковіча, які пры апошнім перапісе насельніцтва і назваў сябе беларусам". Яго дзед у 1911 годзе пераехаў з сям'ёй з Маладзечаншчыны ў Табоўскую губерню.

А.Судніковіч закончыў напісанне кнігі пра рэпрэсаваных сібірскіх беларусаў. Частка з яго спісу (у ім знаходзім звесткі пра Аркадзя Смоліча) змешчана ў часопісе.

Тамара ШКУРКО.

Песняй беларускі пачынаецца індыйскі фільм

Мы паведамылі ўжо, што беларуска, ураджэнка Капыля, Тацяна Бохан з Дубая выйграла конкурс на ўдзел у новым індыйскім фільме "Мусадзір", дзе галоўную ролю іграе папулярны актёр Санджай Дат.

Індыйская газета "Мід дэй" паведаміла, а еўрапейскія сродкі масавай інфармацыі паўтарылі, што ў канцы мінулага года фільм выйшаў на экраны. Пачынаецца ён песняй у выкананні нашай суайчынніцы, якая адразу стала хітом года. "Я атрымала вялікае задавальненне ад здымкаў", — сказала Т.Бохан журналістам. Яна спадзяецца на ўдзел у наступных індыйскіх праектах.

Марына АЎСЮКЕВІЧ.

Вітання

Латвія. Даўгаўпілс

Віншую "Голас Радзімы" і яго чытачоў з Новым 2005 годам! Моцнага ўсім здароўя, дабрабыту, натхнення і ўдачы. Няхай Радзімы голас далятае Ва ўсе куточки нашае планеты І нашых суайчыннікаў вітае, Вяртае ў край маленства з краю свету!

Станіслаў ВАЛОДЗЬКА.

Украіна. Кіеў

Паважаныя сябры — рэдакцыя газеты "Голас Радзімы".

Шлём вам усім самым найлепшым пажаданні ў новым 2005 годзе. Вялікіх вам творчых поспехаў, натхнення, настойлівасці ў пераадоленні праблем, моцнага здароўя, сямейнага дабрабыту і шчасця!

Мы, беларусы Усеўкраінскага саюза, заўсёды чакаем нашу агульную беларускую газету, якую так шчыра і ўсебакова па зместу рыхтуеце з нумара ў нумар. Атрыманне кожнага нумара газеты — для нас свята, мы дзякуем душою да спраў сваёй Радзімы, нашых землякоў, суродзічаў.

Газета стала не толькі асноўным інфармацыйным сродкам, але і духоўнай падтрымкай. Так трываць!

Ірына АРЖАХОЎСКАЯ,
старшыня Усеўкраінскага
саюза беларусаў.

Эстонія

Шчаслівага Новага года і радасных Калядаў!

Беларуска-эстонскае
згуртаванне ІДА-ВІРУМА

Нідэрланды

Паважаную рэдакцыю газеты "Голас Радзімы" ад усяго сэрца віншваем з Калядамі і Новым 2005 годам. Жадаем моцнага здароўя, шчасця і радасці. І ўсім нам міру на планеце. У навагоднюю ноч усмаміналі сваю родную Беларусь і родных. Дзякуем за газету, мы чытаем яе з вялікай цікавасцю.

Прывітанне вам
ад Надзі ОСТЭРБАН.

Расія. Санкт-Пецярбург

Шаноўныя суайчыннікі!

Віншваем Вас з Новым годам. Жадаем творчых знаходак і поспехаў. Дзякуем за Вашу — для нас — працу!

Мікалай НІКАЛАЕЎ.

Расія. Самара

Самарская абласная грамадская арганізацыя беларусаў "Руска-беларускае брацтва 2000" ад усяй душы жадае работнікам рэдакцыі "Голас Радзімы" і чытачам газеты вялікіх творчых поспехаў, чыстага мірнага неба над нашай планетай.

Дзякуючы газеце, мы маем сувязь з гістарычнай Радзімай, даведваемся пра землякоў, пра тых здзяйсненні, што адбываюцца ў роднай Беларусі.

Беларусы Самарскай вобласці, будзь і надалей захоўвайце культурныя і духоўныя традыцыі нашай этнічнай Радзімы і ўносьце ўклад ва ўмацаванне беларуска-расійскага супрацоўніцтва.

Ірына ГЛУСКАЯ,
кіраўнік Грамадскай
арганізацыі
"Руска-беларускае брацтва
2000" г.Самара.

Дваццаць гадоў жыцця чалавека — значны перыяд, а столькі ж гадоў карыснай працы чалавека заўсёды дае вымяральную карысць. А калі гэтая праца бясплатная, грамадская, яна тады набывае іншую ацэнку, значна вышэйшую, высакародную. Такой ацэнкі заслужыў хор Галоўнага праўлення БГКТ у Беластоку "Крыніца". Летась святкаваў ён свой юбілей, 20-годдзе артыстычнай дзейнасці.

20 год "Крыніцы"

Як з крыніцы вышывае чыстая, здаровая і жыццёвая вада, так з хору "Крыніца" плыве ў народ беларускі дух, наша нацыянальная, беларуская песня, якая прывівае любоў і пашану да прыгожага роднага слова, да беларускіх песень і гэтым самым да беларускай культуры. Сотні гадзін, прысвечаных беларускай песні, можна назваць своеасаблівай пачэснай працай, якая выконваецца на грамадскіх пачатках, з патрэбамі душы, у буднія і святочныя дні, ва ўсе поры года. Мноства гадзін, адведзеных на рэпетыцыі, канцэрты, гастролі ў блізкіх і далёкіх мясцовасцях, частыя начныя вяртанні дамоў, многія недаспаныя ночы і ўсе іншыя нязручнасці не знеахочваюць харыстаў. На працягу ўсіх 20 гадоў людзям "Крыніцы" характэрная адданасць беларускай справе. Магчыма, харысты "Крыніцы" самі да канца не ўсведамляюць таго, якую вялікую работу выконваюць у пашырэнні беларускай нацыянальнай свядомасці, беларускай тоеснасці, беларускага патрыятызму. Слава вам, дарагія ўдзельнікі "Крыніцы". Вы ўносьце важкі ўклад у вялікую справу нашай нацыянальнай годнасці.

Так пра заслугі "Крыніцы" гаварыў, адкрываючы ўрачысты канцэрт, старшыня ГП БГКТ Ян Сычэўскі. Ён адначасова сардэчна прывітаў беларускіх дыпламатаў, прадстаўнікоў улад усіх ступеняў, прадстаўнікоў арганізацый, устаноў і спонсараў, якія прыбылі на ўрачыстасць. Асабліва сардэчна прывітаў ён пасла Беларусі ў Польшчы Паўла Латушку з жонкай, генеральнага консула Беларусі ў Беластоку Леаніда Каравайку і Беларачан, якія запоўнілі залу Гарнізоннага клуба па вуліцы Кавалерыйскай.

Распачалося галоўнае. На сцэну ў беларускіх народных касцюмах пад апладысменты публікі, выйшаў юбіляр — хор "Крыніца" на чале з мастацкім кіраўніком Віктарам Маланчыкам з Гродна, і адразу паплыла мілагучная песня:

Ах, як прыгожа, што ў нас
сягоння свята,
На сэрцы радасна, і хочацца
спяваць
Пра тое, чым душа славянская
багата,
Сябрам мы хочам у сваіх
песнях расказаць.

Публіка гэтую і наступныя песні сустрэла моцнымі апладысментамі. Адчувалася, што жыхары Беластока любяць песні на роднай мове, што яны даюць ім душэўную асалоду.

"Крыніца" выканала таксама аднайменную песню, якая стала гімнам хору і з якой пераважна пачынаюцца канцэрты:

Ой, у полі крыніца,
Там халодна вадыца,
Там журавель воду піў,
Не напіўся, скалапіў.

Вяда ўрачыстасць Валянціна Ласкевіч, сакратар ГП БГКТ. Яна пазнаёміла прысутных з гісторыяй калектыву і правяла кароткае

цікавае інтэрв'ю з заснавальніцай "Крыніцы" Любай Гаўрылюк і арганізацыйным кіраўніком хору Галенай Арцішэўскай.

У канцэрце паспяхова выступіў маладзёжны хор "Лучына" пад кіраўніцтвам Гражыны Валкавыцкай. Гонар удзельнічаць у святочным канцэрце меў таксама гурт "Лідэр" пад мастацкім кіраўніцтвам Яна Кавальскага. Вядомая песня "Вёсачка", як заўсёды, атрымала гучныя апладысменты. Вялікім упрыгажэннем канцэрта было выступленне славутага гурту "Лявоны" з Воранава, што на Беларусі, пад мастацкім кіраўніцтвам Вячаслава Мацкевіча. Сем мужчын адначасова спявалі і ігралі на народных інструментах і выклікалі вялікае ўражанне ў беластачан, якія ўсе песні ўзнагароджвалі бурнымі воплескамі. Пасля на сцэне зноў з'явілася "Крыніца". На тварах спявачак святлілася радасць. У гэты юбілейны дзень хор, на маю думку, спяваў найпрыгажэй.

Варта падкрэсліць той факт, што юбіляр быў высокаўшанаваны. Атрымаў ён Ганаровую грамату Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і Ганаровую грамату Камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь. Люба Гаўрылюк была ўзнагароджана міністрам культуры Беларусі "Нагрудным знакам "За ўклад у развіццё культуры Беларусі", а Галена Арцішэўская — Ганаровай граматай Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Усе вышэйназваныя ўзнагароды ўручалі Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Беларусі ў Польшчы Павел Латушка і Генеральны консул Рэспублікі Беларусь у Беластоку Леанід Каравайка. Павел Латушка ўручыў Любе Гаўрылюк і Віктару Маланчыку каштоўныя падарункі.

Дырэктар Дэпартамента культуры нацыянальных меншасцей Міністэрства культуры Польшчы Ежы Вяслаў Завіша ўручыў шматгадовым удзельнікам "Крыніцы" — Галене Арцішэўскай, Аркадзю Арцішэўскаму, Ірэне Семянковіч, Антону Семянковічу, Уладзіміру Іваноўку і Яўгену Матвеюку адзнакі "Заслужаны дзеяч культуры". Ён жа ўручыў таксама дыпломы гэтага ж міністэрства Аляксандру Максімовічу, Ірэне Паўлючук, Леанідзе Снарскай.

Віншавальны ліст Падляшскага ваяводства і рэчавую ўзнагароду ўручыў хору віцэ-ваявода Ежы Паўяновіч, а віншавальны ліст і падарунак ад маршалка Падляшскага ваяводства — дырэктар Дэпартамента адукацыі і культуры Маршалкоўскай управы Галіна Вышкоўская. Калектыву атрымаў таксама Ганаровую грамату ад метадычнага цэнтра Упраўлення культуры Гродзенскага аблвыканкама. Дэлегацыя дамоў культуры з Бельска-Падляшскага і Гайнаўкі, а таксама хор "Распяваны Гародок" таксама павіншавалі юбіляраў і ўручылі кветкі, а сенатар Сяргей Плева віншаванні для хору "Крыніца" падрыхтаваў у спецыяльным афармленні.

Міхась ХМЯЛЕЎСКІ, "Ніва".

Украіна, Крым

"Беларусь — мая песня"

Пад такім дэвізам прайшлі Дні беларускай культуры ў Аўтаномнай Рэспубліцы Крым, прысвечаныя 60-годдзю вызвалення Рэспублікі Беларусь і Крыма ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Арганізатар гэтых мерапрыемстваў — Саюз беларусаў Крыма на чале з прэзідэнтам саюза Аляксеем Сарасекам.

Саюз беларусаў Крыма — правапераемнік Крымскага беларускага культурна-асветніцкага таварыства, якое сёлета адзначыла сваё 13-годдзе. Ён аб'ядноўвае 21 пярвічную арганізацыю, якія створаны і працуюць практычна ва ўсіх гарадах і рэгіёнах сонечнага паўвострава, дзе пражывае амаль 30 тысяч нашых суайчыннікаў. Найбольш шматлікія і актыўныя: сімферопальская — старшыня М.Скорын, севастопальская — старшыня А.Гарэлікава, еўпатарыйская — старшыня Д.Шаўчэнка, феадасійская — старшыня А.Сіткоў, Ялцінская — старшыня П.Якубук. Душой беларусаў з'яўляюцца В.Бартохаў, які ўзначальвае алушцінскую пярвічную арганізацыю, Л.Уласенка — шт. Мар'янаўка Краснагвардзейскага раёна, А.Рудэнка — п.Камсамольскае Сімферопальскага раёна, В.Гулевіч — п.Шырокае Сімферопальскага раёна, Б.Якімчык — шт. Фрунзе Сакскага раёна і іншыя.

У Дні беларускай культуры ў Крыме Саюзам беларусаў Крыма былі арганізаваны паездкі і ўскладанне вянкаў і кветак да помніка М.Багдановічу ў Ялце, да Вечнага агню ў Сімферопалі і Севастопалі, манумента "Партызанская шапка".

У дзень незалежнасці Рэспублікі Беларусь і 60-годдзя яе вызвалення ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў у цэнтральным парку Сімферопаля імя Ю.Гагарына адбыўся гала-канцэрт творчых самадзейных калектываў практычна ва ўсіх рэгіёнах Крыма. Вёў канцэрт Віталь Бартохаў. Цікава выступілі творчыя самадзейныя калектывы "Світанак" (мастацкі кіраўнік Л.Уласенка),

"Рябинушкі" (мастацкі кіраўнік лаўрэат прэміі імя М.Багдановіча В.Гулевіч), "Сябрыны" (мастацкі кіраўнік лаўрэат конкурсу чытачоў і прэміі М.Багдановіча В.Бартохаў), "Беларусь" (мастацкі кіраўнік А.Гарэлікава).

З вялікім энтузіязмам удзельнікі і госці ўспрынялі выступленне нашых землякоў з Мінска — народнага ансамбля "Радзімчы" — лаўрэата рэспубліканскіх і міжнародных конкурсаў і фестывалю. У рэпертуары ансамбля не толькі беларуская музыка і песні, а і народныя творы краін-суседак — Украіны, Расіі і іншых.

У рамках Дзён беларускай культуры ў Крыме былі ўручаны віншавальныя пісьмы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі і юбілейны медаль "60 гадоў вызвалення Рэспублікі Беларусь ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў" вялікай групе ветэранаў, якія вызвалілі Беларусь у гады вайны, Сярод іх: С.Бруеў, Р.Тупік, І.Тупік, Р.Матусевіч, Д.Скорынаў, В.Малеў і іншыя.

Уручыў гэтыя пісьмы і памятных медалі першы сакратар Пасольства Беларусі ва Украіне Віктар Дзенісенка.

Саюз беларусаў Крыма вельмі ўдзячны Вярхоўнай Радзе Аўтаномнай Рэспублікі Крым, Рэспубліканскаму камітэту па справах нацыянальнасцей і дэпартаваных грамадзян, Рэспубліканскаму фонду міжнацыянальнай згоды, Рэспубліканскаму ваеннаму камісарыяту, гарадскому і раённым ваенным камісарыятам у арганізацыі і правядзенні данай акцыі.

Рыгор ЖУКОЎСКІ,
віцэ-прэзідэнт, старшыня
праўлення Саюза
беларусаў Крыма.

Сітуацыя

Заява беларускіх грамадскіх аб'яднанняў Беласточчыны

Рэдакцыя газеты атрымала тэкст "Заявы", падпісаны Яўгенам Вапам, Алегам Латышонкам, Сакратам Яновічам і іншымі кіраўнікамі беларускіх таварыстваў, згуртаванняў, фондаў Падляшскага ваяводства (Польшча). На пачатку яе згадваецца, што ў час перапісу насельніцтва ў Польшчы ў 2002 годзе сваю прыналежнасць да Беларускай нацыянальнасці засведчылі каля 50 тысяч жыхароў Беласточчыны.

У "Зяве" выказваецца трывога з той прычыны, што на працягу 2003 і 2004 гадоў прадстаўніцтва Вярхоўнай кантрольнай палаты ў Беластоку правяло шэраг акцый, скіраваных супраць "беларускай

інтэлігенцыі", найперш сяброў Праграмнай рады тыднёвіка "Ніва", настаўнікаў беларускіх школ. Яны абвінавачвалі ў няправільным расходуванні дзяржаўных датацый, хача ў некаторых выпадках (Праграменная рада "Ніва") не мелі да іх непасрэднага дачынення. Справа даходзіла да таго, што ў некаторых журналістаў і вучоных (прафесар Яўген Мірановіч) браліся нават адбіткі пальцаў.

"Чакаем, — гаворыцца ў канцы "Зявы", — што вярхоўныя дзяржаўныя ўлады высветляць акалічнасці апісаных здарэнняў і вернуць верагоднасць падначаленых ім устаноў".

Ад рэдакцыі. Сітуацыя з беластоцкай "Нівай" трывожыць таксама грамадскасць Беларусі. Некаторыя яе прадстаўнікі, у тым ліку супрацоўнікі "Голасу Радзімы", падпісалі ліст у абарону тыднёвіка. Адказаў на яго Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Польшчы ў Беларусі Тадэвуш Паўляк. У яго лісце, змешчаным у газеце "Наша слова" (2004, 22 снежня), гаворыцца што акцыя Вярхоўнай кантрольнай палаты Польшчы не мела антыбеларускага характару. Яна ахоплівала таксама многія польскія дзяржаўныя установы і грамадскія арганізацыі. Апошнія радкі адказу гучаць аптымістычна: "Адначасова я перакананы, што штотыднёвік "Ніва" — вядомы і шанаваны ў Польшчы і Беларусі — справіцца з бягучымі праблемамі і будзе развівацца далей. У гэтым зацікаўлены дэмакратычныя асяроддзі абедзвюх нашых дзяржаў".

Будзем спадзявацца, што гэтыя надзеі спраўдзяцца.

Зміцер ЯЎТУХОВІЧ:

"Мару, каб мая музыка гучала на Бацькаўшчыне"

— Зміцер, на колькі я ведаю, вы доўгі час не былі на Радзіме, што паклікала на Беларусь, якія першыя ўражання?

— Я жыў у ЗША з 1993 года, але захаваў беларускае грамадзянства, па-ранейшаму з'яўляюся сябрам Беларускага саюза кампазітараў. Маю кантакты з нашым беларускім консульствам у Амерыцы — консул Сяргей Колас пры неабходнасці дае слушныя парады.

Да гэтага прыезду 11 гадоў не быў на Радзіме. Нарадзіўся ў Гомелі, але зараз мае бацькі жывуць у вёсцы Навасёлкі пад Петрыкавам, з якой паходзіў дзед Талаш. Дапамагаю бацькам матэрыяльна. Уражання ад Мінска цудоўныя: шмат новых будынкаў — бібліятэка, Палац рэспублікі, новыя дачы на вуліцы Сурганава, падсветка вечарам. Толькі людзі нейкія заклапочаныя. Хацелася б бачыць больш вясёлых і радасных твараў.

— Па вашаму беларускаму вымаўленню я зразумела, што вы маеце кантакты з амерыканскімі беларусамі. Не памылілася?

— Я кантактаваў з беларусамі ў Амерыцы вельмі прадуктыўна першыя шэсць гадоў, бо спяваў у парку святой Еўфрасінні Полацкай. А мая жонка працавала там рэгентам. Гэта ў горадзе Саўт-Рыверы (штат Нью-Джэрсі). Апошнія пяць гадоў кантакты былі абмежаваныя, бо мы купілі дом у суседнім гарадку Олдбрыдж. Працую ў начным клубе і рускім рэстаране. Такая праца не вельмі прэстыжная, але за яе добра плаціць. Разам з тым ужо два гады на радыё "Народная хваля" ў Нью-Йорку вяду музычнае забаўляльнае шоу. Гэта перадача гучыць раніцай у суботу і нядзелю, таму зараз зусім рэдка сустракаюся з беларусамі ў царкве. Там усё беларускае асяроддзе гуртуецца ля царквы.

— А вы пішаце музыку ў ЗША?

— Калі гаварыць пра творчасць, то Янка Запруднік напісаў словы да вядомай песні "Лянок, лянок, ляночак". Спачатку гэта быў вальс, напісаны мною для спадара Янкі ў 1995 годзе з нагоды яго вяселля з Надзеяй Кудасавай, а потым я апрацаваў гэты твор, які цяпер з поспехам спявае Алесь. Яна нават на "Славянскім базары" ў Віцебску яго выконвала. Некаторыя мае песні напісаны на вершы Міхасы Кавылы, які ўжо ў сталым веку зараз. Адна з іх — "Беларускія дзяўчаты" — вельмі папулярная тут, я нават Джымі Нэльсан спявае ўжо некалькі гадоў.

На маім аўтарскім канцэрце ў Доме літаратараў у Мінску адбылася прэм'ера песні "У маленькім Менску пад Нью-Йоркам" таксама на вершы Міхасы Кавылы — настальгічны такі твор пра тое, што і ў Амерыцы гучыць беларуская песня. Яшчэ ў 1998 годзе быў сумесны канцэрт з Данчыкам у царкве. У 2001-м годзе я запісаў у Нью-Йорку джазавы альбом з лепшымі музыкантамі, сярод якіх ёсць і мінчане, напрыклад, гітарыст Аляксандр

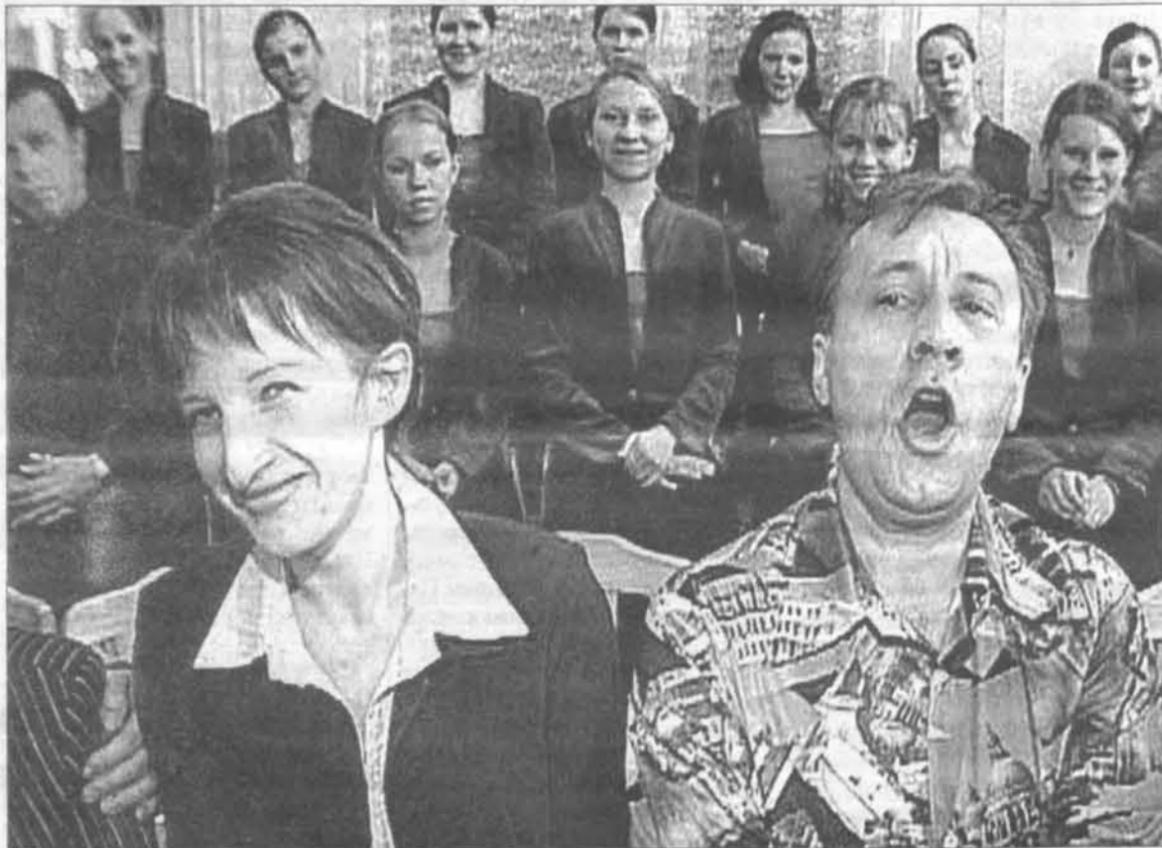
Герасімовіч, а таксама мой брат скрыпач Аляксей Яўтуховіч. Атрымаўся альбом "Таямніца цёмнага акіяна" з 16 кампазіцый у стылі "Мяккі джаз".

Альбом каштаваў мне вялікіх грошай, але гэтая музыка гучыць на розных радыёстанцыях — і рускіх, і амерыканскіх, за што я атрымліваю невялікія ганарары. Запісаны альбом беларускіх песень — гэта рэміксы маіх старых песень і некалькі новых, такіх, як "Лянок", "Архіўныя запісы". Выконваюць іх Юрый Багаткевіч — былы артыст ансамбля "Сябры", кіраўнік ансамбля "Сябры" Анатоль Ярмоленка, Алесь, Валерыя Дайнека, Валерыя Разанаў, сам я спяваю песню пра Язэпа. Дарэчы, "Сябры" прыязджалі ў ЗША ў 1995 і ў 2001 гадах.

Амерыканскае жыццё выбівае ўсю сутнасць з чалавека, ён становіцца толькі рэбяткам, толькі працаўніком, бо ўсе працуюць шмат, вольнага часу вельмі мала. Мы і нашы дзяды грошай зараблялі мала, але быў час на адпачынак і творчасць. І мне таксама не хочацца быць нямым рабом, таму я не толькі зарабляю грошы ў Амерыцы, але і пішу новыя творы. Шкадую толькі, што часу мала.

— Спадар Зміцер, давайце ўспомнім, як вы трапілі ў ЗША.

— Мая сітуацыя была такая. 31 жніўня 1992 года я паехаў на гастролі ў ЗША са спеваком Мікалаем Скорыкавым, які спявае маю песню "Даставай, Язэп, гармонік", спявачкай Інай Афанасьевай і паэтам Леанідам Пранчаком. Давалі

Сучасныя магчымасці дазваляюць перасылать фанэграмы ў Нью-Йорк і тут запісваць іх на дыск — так я запісаў гэты альбом. У мяне тут ёсць невялікая студыя, а ў Юрыя Багаткевіча — вялікая, я і ў яго запісаў. Ёсць дзе запісаць, абы былі грошы і жаданне.

— Але ж у Амерыцы шмат маладых беларусаў, якія маглі б быць вашымі слухачамі.

— Яны прыходзяць у наш рускі рэстаран (дарэчы, у Амерыцы мала п'юць, бо ўсе за рулём), просяць музыкантаў заспяваць "А я лягу-прылягу", "Моладасьць мая — Беларусь", "Белавежскую пупчу", часта — "Александрыну" Мулявіна і "Алесь" Лучанка, гэта максімум беларускіх песень, якія яны памятаюць. Яны не надта цікавіцца беларускай культурай. Ёсць некаторыя асобы, які выключэнне. Напрыклад, Бабі Цупрык — стараста царквы святой Еўфрасінні Полацкай, Жорж Навумчык, яму 60 гадоў з нечым — гэта лічыцца тут яшчэ маладыя... Вось нават маёй дачцы 17, яна расла ў Амерыцы з 6 гадоў, спявала беларускія песні, але з цягам часу перастала цікавіцца амаль усім бела-

канцэрты ў Кліўлендзе, Нью-Джэрсі, Нью-Йорку, нават у Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, а таксама перад казакамі-украінцамі і палякамі. Праз два з паловай месяцы я вярнуўся і стаў збіраць другую экспедыцыю. Паехалі Анатоль Ярмоленка, Мікалай Сацура, Алесь і Слава Ярмоленка, яшчэ Валерыя Разанаў (ён жыве ў Сан-Дыега, ужо тры гады). Мы выступалі зноў там жа, было досыць цікава. А яшчэ цікавей тое, што ўжо на другі дзень прыезду ў Штаты мне патэлефанаваў нехта Алекс Марціновіч і прапанаваў працу за 12 долараў у гадзіну. Я пагадзіўся. Трэба было чысціць мэблю, дываны ў гатэлі. Я ў першы ж дзень атрымаў 140 долараў і вырашыў застацца, каб зарабіць грошай на студыю гуказапісу. Папрасіў прабачэння ў сяброў, калі яны адляталі, сказаў, што застаюся на паўгода.

Жыў у гаспадары Міхасы Сенькі ў Саўт-Рыверы, які прытуліў мяне на паўгода. Гэта знакаміты дзеяч беларускай дыяспары, сакратар "Грамады", зараз яму больш за 80 гадоў. Праз паўгода прыехала жон-

ка з дачкой, і я вырашыў яшчэ затрымацца. Мне было цікава, ды і ўзровень жыцця там намога вышэйшы, аплата працы — найвышэйшая ў свеце. Я працаваў вельмі многа: акрамя асноўнай працы ў двух рэстаранах у мяне было 19 вучняў, з якімі займаўся іграй на фартэп'яна, акрамя таго, працаваў у арганізацыі, якая дапамагае састарэлым людзям, у якасці масавіка-забаўніка і акампаніятара. Як вынік — тры з паловай гады таму купіў дом, а праз год дачка, мы

быць пастаўлены і ў Беларусі, і ў Расіі, а таксама заканчваю пісаць сімфонію. Хачу, каб прагучаў мой канцэрт для скрыпкі з аркестрам (тут ёсць выдатны скрыпач Арцём Шышкоў, ён будзе яго выконваць, а сам канцэрт ужо гучаў у філармоніі ў былыя часы), ёсць п'еса для аркестра... Хачу зрабіць аўтарскі канцэрт сімфанічнай музыкі ў красавіку 2005 года. Заўсёды пісаў сур'ёзную музыку, у мяне ёсць нават харавая паэма на вершы Івана Буніна на рускай мове, яна таксама, плануе, будзе выканана на гэтым канцэрце.

— Амерыканскі музычны свет, творчыя саюзы — у гэтым вы ўдзельнічаеце?

— Я ўступіў у самы вялікі саюз амерыканскіх кампазітараў "ASKAR", але ён не ўмешваецца ў прыватнае жыццё кампазітараў, у асноўным ахоўвае аўтарскія правы. У ЗША кампазітар заўсёды сам шукаў магчымасць прадаць свой твор, арганізаваць выканаўцаў. Там ніхто не дапамагае аўтарам, як гэта было ў Беларусі (ва ўсякім разе раней, да майго ад'езду).

— Вы маглі б падзяліцца вашымі планами?

— Ведаю, што прыпыніў сваё існаванне фестываль "Усе мы родам з дзяцінства". На працягу 10 гадоў мая песня на верш Віктара Шніпа гучала на гэтым фестывалі. Толькі што я слухаў, з якім задавальненнем выканалі дзеці з мінскай гімназіі № 15 гэтую і яшчэ пяць іншых песень. Больш як дзве гадзіны доўжылася мая сустрэча з дзецьмі 8-15-гадовага ўзросту, і ніхто не стаміўся ад яе. Мяне гэта кранула да слёз. Для мяне гэта адкрыццё, што дзеці спяваюць на чыстоткай беларускай мове, выдатна рухаюцца падчас спеваў. Многае для мяне было нечаканым. Такім чынам, я б хацеў папрацаваць над адраджэннем дзіцячага рэпертуару, напісаннем новых песень для дзяцей. Усе пазты, з якімі я раней супрацоўнічаў — Мазго, Леанід Пранчак, Віктар Шніп, Алесь Бадак, Васіль Жуковіч — усе гатовы працягваць працу над песнямі для дзяцей. Толькі па-беларуску! Хіба што мюзікл будзе па-руску, бо плануе яго паставіць у Расіі. Дзіцячая музыка мяне заўсёды захапляла. Упэўнены, што праз свае сэрцы дзеці адчуваюць арыгінальнасць, непаўторнасць і душу беларускай песні.

Спадзяюся, што мой сімфанічны канцэрт у Мінску адбудзецца вясной, бо музыканты мяне памятаюць, ігралі і запісвалі мае творы на радыё, выконвалі ў жывым эфіры. Спадзяюся, што яшчэ буду патрэбны на Бацькаўшчыне як кампазітар.

Гутарыла Рэгіна ГАМЗОВІЧ.
НА ЗДЫМКУ: музыцыруе і спявае
Зміцер ЯЎТУХОВІЧ

Корань і Кораньшчына ў еўрапейскай перспектыве

Кнігі, прысвечаныя адной вёсцы, у Беларусі ўжо выдаваліся. Гэта нарысы пра Віцкаўшчыну Мікалая Улашчыка, Хацохова Германа Брэгера. Родныя Цяцёркі на Браслаўшчыне апісаў этнограф Мар'ян Пецокевіч. Але іх аўтары, як правіла, змяшчаліся на асабістых успамінах.

Манаграфія ж Вячаслава Насевіча "Традыцыйная беларуская вёска ў еўрапейскай перспектыве", выдана ў Мінску, мае прынцыпова іншы характар. Яна прысвечана не адной вёсцы (Корань Лагойскага раёна), а цэламу гістарычна-эканамічнаму мікра-рэгіёну (Кораньшчыне), які склаўся вакол яе. Нібы ў кроплі вады, тут у малым, прыватным адлюстраванні выяўляюцца вялікія моманты мінулага і сучаснага ўсёй краіны. Даследаванні такога тыпу сталі моднымі ў свеце (прыгадаем хаця б пра вёску Ямагіцу ў Японіі, пра вёску Гэсэ ў Італіі, пра вёску Гэсэ ў Італіі, пра вёску Гэсэ ў Італіі).

Некалькі слоў пра аўтара манаграфіі. В. Насевіч — вопытны даследчык, кандыдат гістарычных навук, дырэктар Беларускага навукова-даследчага цэнтру электроннай дакументацыі. Зрабіў сацыяльна-гістарычны "рэз" Корань і Кораньшчыны натхнілі яго, безумоўна, працы, выданыя суседзямі. Але ў выбары і інтэрпрэтацыі фактаў аўтар аказаўся цалкам арыгінальным. Метадалогічна на яго даследаванні цыпер будуюць арыентавацца ў іншых краінах.

"Традыцыйная беларуская вёска ў еўрапейскай перспектыве" складаецца з пяці частак. У першай частцы кнігі В. Насевіч разглядае задачы, метады і аб'ект даследавання. Галоўная яго мэта — усебакова вывучэнне беларускай вёскі. А гэта гістарычная дэмаграфія, гаспадарка, эканоміка (зямельныя надзелы, структура севазвароту, гадоўля жывёлы), светаусузіранне высюлаў (як яны жылі, у чым бачылі сэнс сямейнага і грамадскага быцця).

У выніку ўпершыню ў беларускай гістарыяграфіі праведзена комплекснае даследаванне невялікай тэрыторыі, цэнтрам якой з'яўляецца Корань, — ад першых яго ўпамінаў у пісьмовых крыніцах канца XIV да другой паловы XX стагоддзя. Прааналізаваны практычна ўсе вядомыя дакументы, якія маюць дачыненне да гісторыі Корань і некалькіх навакольных вёсак, прасочаны жыццёвыя шляхі каля 6 тысяч іх жыхароў другой паловы XVIII — першай паловы XIX стагоддзя (даты нараджэння, узрост пры ўступленні ў шлюб, коль-

касць дзяцей, працягласць жыцця і г.д.).

У кнізе паказаны таксама працэсы мадэрнізацыі, еўрапеізацыі сельскага грамадства, які пачаўся ў другой палове XIX стагоддзя. Падрабязна разглядаюцца падзеі трыццатых-саракавых гадоў XX стагоддзя, якія прывялі да канчатковага разбурэння традыцыйнага ўкладу.

У сваёй працы В. Насевіч выкарыстаў матэрыялы Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі, Дзяржаўнага архіва Мінскай вобласці, Цэнтральнага дзяржаўнага архіва Літвы, аддзела рукапісаў Бібліятэкі Акадэміі навук Літвы, Бібліятэкі Вільнюскага ўніверсітэта, аддзела рэдкай кнігі Цэнтральнай бібліятэкі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, базы даных «Рэабілітаванне», раённай газеты «Чырвоная Лагойшчына» і інш. Называюцца і інтэрпрэтуюцца факты гісторыі культуры (у Корань пахаваны бацька Янкі Купалы, тут нарадзіўся этнограф Язэп Гладкі, чые этнаграфічныя назіранні, апублікаваныя ў ЗША, пад псеўданімам Адам Варлыга, арганічна «падсвечваюць» звесткі, сабраныя аўтарам).

У мінулым месяцы ў памяшканні Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі адбылася прэзентацыя кнігі В. Насевіча, якой аўтар аддаў каля 10 гадоў навукова-творчай працы. Выступваючы, ён прыдкрыў таямніцу, «карані» сваёй манаграфіі пра Корань і Кораньшчыну. Аказваецца, яна прысвечана яго родным мясцінам. «Складаючы свой радавод, — сказаў вучоны, — я знайшоў архіўныя дакументы, якія дазволілі рэканструяваць светапогляд маіх продкаў, асобныя рысы якога захаваліся і дагэтуль, нягледзячы на іншы рытм жыцця». Адказваючы на пытанні карэспандэнтаў, якія ж каштоўнасці прыдбалі кораньшчыны і якія страцілі, аўтар выказаў шкадаванне, што знікае талентнае ідэалагічнае месца ў жыцці праз вясковую аўру, традыцыйныя абрады і пэўную сістэму светаусузірання, уменне спакойна адносіцца да непазбежнасці сваёй смерці, а таксама захоўваць гармонію паміж унутраным і знешнім светам. Здабыткі ж — у даброх цывілізацыі, пашырэнні кругогляду да еўрапейскага і сусветнага кантэксту.

Валянціна ГРЫШКЕВІЧ.

Выдадзены творы нясвіжскай княгіні

Папулярнымі былі яе вершаваныя камедыі і трагедыі, якія аўтарка сама ставіла на сцэне прыватнага тэатра Радзівілаў у Нясвіжы. На спектаклі княгіні, якая добра валодала многімі замежнымі мовамі і таму выкарыстоўвала лепшыя дасягненні тэатральнага мастацтва Еўропы, з'яўжалася запікаўленая шляхта, прадстаўнікі вышэйшых колаў грамадства з розных куткоў Вялікага княства Літоўскага і Польскага каралеўства.

Францішка Уршуля жыла тэатрам, гэта было яе захапленне. Свае драматычныя творы пісьменніца засноўвала на ўзорах еўрапейскай класічнай і ўсходняй казачнай літаратуры, чэрпаючы адтуль сюжэты і вобразы. Адначасова яна выкарыстоўвала рэаліі мясцовага грамадскага жыцця.

У літаратурнай спадчыне Францішкі Уршулі захавалася шмат лірычных і акалічных вершаў, у якіх яна праявіла сябе як таленавітая паэтка. Асноўная тэма творчасці Ф.Радзівіл — жаночая доля, каханне, высокая маральнасць. У сваіх творах яна стварыла цэлы шэраг цікавых вобразаў, найперш жаночых. Яе героіні — гэта ахвяры мужчынскага вераломства, адданыя жонкі, мужныя змагаркі за веру і свабоду.

У "Выбраных творах" сабра-

У серыі "Беларускі кнігазбор" выйшла кніга Францішкі Уршулі Радзівіл "Выбраныя творы". Гэта адкрыццё для нашай культуры і кожнага з нас. І сапраўды: хто чытаў творы такой пісьменніцы — княгіні Радзівіл? Між тым у XVIII стагоддзі творчасць Францішкі Уршулі была вядома не толькі ў Беларусі, але і ва ўсёй Рэчы Паспалітай.

на ўсё лепшае са спадчыны Францішкі Уршулі — вершы і драматычныя творы. На старонках аднатомніка чытач знойдзе таксама трактаты пісьменніцы на маральныя тэмы, лісты да блізкіх і знаёмых. У дадатку публікуюцца дзённіковыя нататкі мужа Францішкі Уршулі — вядомага ў свой час дзяржаўнага і грамадскага дзеяча князя Міхала Казіміра Радзівіла Рыбанькі.

Пісала Францішка Уршуля Радзівіл пераважна на польскай мове — літаратурнай мове тагачаснай Беларусі. Асобныя творы былі напісаны па-французску.

Аднатомнік склаў вядомы беларускі драматург, доктар філалогіі Сяргей Кавалёў. Аўтары ўступнага артыкула — Жанна Некрашэвіч-Кароткая і Наталля Русецкая. Сярод перакладчыкаў Артур Вольскі, Казімір Камейша, Ала Канапелька, Жанна Некрашэвіч-Кароткая, Наталля Русецкая, Вацлаў Арэшка, Андрэй Хадановіч, Зміцер Колас і іншыя.

Кніга выйшла да 250-годдзя з дня смерці нясвіжскай асветніцы.

Ніна КУДРЭЙКА.

На рэпрадукцыях: партрэт Ф.У. РАДЗІВІЛ; Нясвіж, павільён "Альба", у якім адбыліся тэатральныя паказы; гравюра М. Жукоўскага да трагедыі "Безразважлівы судзя".

Расія

Адкрыцці нумізматы

Дзяржаўны гістарычны музей Расіі выдаў сёлета тэзісы дакладаў і паведамленняў "Дванаццаць усерасійская нумізматычная канферэнцыя", М., 2004). У кнігу ўвайшлі таксама тэксты беларускіх нумізматаў.

Ш.Бекніцееў у публікацыі "Літоўска-татарская" грашовая сістэма 1397–1425 гг." раскажа пра знаходкі ў Беларусі татарскіх манет. Яны былі выяўлены ў Турэйску Шчучынскага раёна. У 1902 годзе ў Слуцку сярод 20 залатых манет былі знойдзены дзве падробкі "мухроў" Мухамадшаха II (1325–1351). Абапіраючыся на апісанне экзэмпляра, які да вайны захоўваўся ў Беларускай дзяржаўнай музеі, А.Цяпернік даследаваў, як рэалізавалася ідэя К.Езавітава і Л.Дубякоўскага аб стварэнні ордэна "Полацкі Беларускі Крыж" (1919–1921).

Тэма выступлення В.Рабыціча — "Другі Пінскі скарб канца XI ст." Вядомы нумізматы класіфікаваў 336 сярэбраных манет, якія аказаліся ў гліняным гаршку, знойдзеным у 2002 годзе. Яны трапілі ў музей Нацыянальнага банка Беларусі. На жаль, да гэтага заходнеўрапейскай дынарыі са скарбу былі раскрадзены прыватнымі асобамі. "Дваранская геральдыка як складаная частка гарадскіх гербаў Беларусі" — тэма даследавання М.Елінскай. У полі яе зроку — гербы Брагіна, Дрыбіна, Косава, Нясвіжа, Пружан.

Акрамя названых вышэй мінскіх аўтараў на маскоўскай канферэнцыі з дакладамі па беларускай тэматыцы выступілі прадстаўнікі іншых гарадоў. Л.Квізікавічус (Вільнюс) разам з мінчанінам І.Сінчуком раскажа пра "Курс рубля медзю ў сярэбраных капейках у 1803–1811 гг. па расходных запісах Мінскай кансторыі". Аўтар гэтых радкоў разам з віцебскім даследчыкам В.Рогачам распавядзе гісторыю пячаткі Беларускага вольнага эканамічнага таварыства, адкрытага ў 1826 годзе па ўзору рускага. У 1924 годзе яна разам з прыватнымі зборамі В.Федаровіча паступіла ў Віцебскі абласны краязнаўчы музей.

Валерый ШЫШАНАЎ (Віцебск).

Прэзентацыя

Слоўнік лексікі Якуба Коласа

Убачыў свет "Тлумачальны слоўнік адметнай лексікі ў творах Якуба Коласа". Аўтары гэтага арыгінальнага выдання — вучоныя Ганна Арашонкава і Надзея Чабатар. Яны зацікавілі не толькі навукоўцаў, даследчыкаў, настаўнікаў, вучняў школ і студэнтаў, але і пісьменнікаў, журналістаў і ўсіх, хто цікавіцца творчасцю Якуба Коласа.

Лексічных адзінак у слоўніку 1 800. Дзеля таго каб тая ці іншая лексема атрымала ў іх трывалую "прапіску", яна павінна была прайсці сур'ёзную навуковую апрацоўку. Аўтары шукалі і знаходзілі (у большасці выпадкаў) адпаведнікі ў самых розных слоўніковых выданнях. Кожнае слова суправаджаецца разгорнутым каментарыем пра яго магчымае паходжанне ў мове твораў на-

роднага песняра.

Аўтары слоўніка ставілі задачу не толькі чыста навукова, але і утылітарная, прыкладная. Яны задалі сабе пытанне: "Што ж з мовы твораў Якуба Коласа можна і трэба выкарыстаць у навукова-даследчыцкай і творчай дзейнасці сучаснаму чытачу?" — і паспрабавалі адказаць на яго. Сапраўды, любы чалавек, пагартаўшы старонкі слоўніка, зможа самастойна

меркаваць, ці ўжыў бы ён тое ці іншае слова і калі ўжыў, то ў якім значэнні і ў якім кантэксце. Выбіраць ёсць з чаго, бо новы слоўнік грунтуецца на зборы твораў Якуба Коласа ў 12 тамах і картатэцы, складзенай у Інстытуце мовазнаўства імя Якуба Коласа НАН Беларусі.

Матэрыял з беларускіх дыялектных лексікаграфічных крыніц, пададзены ў большасці слоўнікавых артыкулаў, дапамагае вызначыць сэнс ужытага песняром слова, а таксама выявіць тэрыторыю пашырэння яго семантычнага

аб'ёму. Для параўнання ў некаторых выпадках прыводзіліся адпаведнікі з іншых моў і іх значэнні.

Паколькі слоўніковы састаў мовы твораў Якуба Коласа ўяўляе сабой частку лексічнага багацця беларускай літаратурнай мовы, то вывучэнне лексічнага патэнцыялу ў моўнай творчасці пісьменніка мае значэнне як для коласазнаўства, так і для фарміравання і функцыянавання літаратурнай мовы, выпрацоўкі яе лексічных норм, яе семантычнага ўзбагачэння.

Святлана САЧАНКА.

Малдова, Кішынёў

Непрадказальная палітра Вячаслава Ігнаценкі

Вячаслаў Ігнаценка — мастак, які апявае Малдову і Беларусь. У яго работах можна ўбачыць характэрныя пейзажы роднай Беларусі, дзе ён працуе некалькі месяцаў штогод, і своеасаблівыя карункавыя малдаўскія матывы.

Адкрыццё трынаццатай персанальнай выставы карцін Вячаслава Ігнаценкі адбылося ў Кішынёве ў Доме нацыянальнасцей. Экспазіцыя была прымеркавана адразу да двух юбілеяў мастака: у 2004 годзе ён адзначаў сваё п'ятдзясяцігоддзе і дваццацігоддзе прафесійнай дзейнасці. Арганізаваць выставу дапамагло Пасольства Беларусі ў Малдове, а павіншаваць юбіляра прыбыў пасол Васіль Саковіч. Прагучалі віншаванні ад Дэпартаменту міжэтнічных адносін, Камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце міністраў Рэспублікі Беларусь. Свае пісьмы даслалі міністры культуры абедзвюх краін.

На выставе былі прадстаўлены работы розных перыядаў і накірункаў. Абстрактныя работы ("Інтэрпаліяцыя") прыцягваюць увагу неабдымнай прасторай думкі і пачуццяў. Работы, дзе змешваюцца ў адно дызайн, фатаграфія і жывапіс ("Музей") здзіўляюць сваёй непрадказальнасцю, цікавым, неардынарным ходам думкі. Пейзажы Беларусі зачароўваюць несканчонай прыгажосцю, нібы цнатлівая дзяўчына, і без усякага макіяжу. А карціны, якія адлюстроўваюць поўнач Малдовы, поўныя шчырай дабырыні і святла. Мастак змог знайсці "багацце стагоддзяў" нават у маленькіх, крыху перакошаных ад часу вяснічках.

Нарадзіўся Вячаслаў Міхайлавіч у Беларусі ў вёсцы Перадзелка. Мастаком вырашчыў стаць

яшчэ ў дзяцінстве, і ад ажыццяўлення сваёй мары ўжо ніколі не адступаў. Пасля заканчэння школы ў няпоўныя семнаццаць гадоў ён прыязджае ў Мінск. Наведвае выяўленчую студию пры Рэспубліканскім Палацы піянераў: заняткі ў Сяргея Каткова, таленавітага беларускага мастака і педагога, затым у народнага мастака Цвіркі. Пазней сам працаваў выкладчыкам у дзіцячай школе.

Толькі праз чатыры гады, пасля арміі, ён паступіў у Тэатральна-мастацкі інстытут на факультэт "Інтэр'ер абсталявання". Гэта час актыўнай студэнцкай творчасці: экскурсіі за ўражаннямі ў Ленінград, Львоў, Вільнюс...

У 1983 годзе Вячаслаў Міхайлавіч пераязджае ў Малдову. Уладкоўваецца ў Мастацкі фонд, займаецца праектаваннем розных выстаў і залаў з'ездаў. Сядзець без справы не даводзілася — пастаянна трэба было раскрываць свой творчы патэнцыял. Макетаваць. Прыдумваць. Ствараць.

У наступныя гады мастак шмат эксперыментуе. Ад праектавання і чыстага дызайну пераходзіць да спалучэння дызайну з традыцыйным жывапісам. Сёння Вячаслаў Ігнаценка — шматпланавы мастак, які ў самых розных стылях перадае сваё філасофскае бачанне рэчаіснасці і сэнсу жыцця. **Сяргей УЛАСАЎ.**

Цацкі па-беларуску

Відаць, першае месца сярод зімовых святочных алузій справядліва займае навагодняя ёлка. А што за навагодняя ёлка без цацак? Проста дрэва. Гэта добра ведаюць супрацоўнікі прадпрыемства "Аклія".

"Дожджык" ды мішуру вырабляюць многія таварыствы. "Аклія" — адзінае прадпрыемства на Беларусі, якое робіць ёлачныя цацкі са шкла. Цэх па вырабу шкляных навагодніх шароў быў адкрыты ў Мінску яшчэ ў 1946 годзе — у форме арцелі. Доўгія гады гаспадары змяняліся, цэх перадаваўся "з рук у рукі", пакуль не пераўтварыўся ў "Аклію".

Выраб навагодніх цацак — справа дужа спецыфічная, бо гандаль прадукцыяй ідзе, па сутнасці,

толькі адзін месяц на год. Да таго ж, выраб ёлачных цацак — справа амаль казачная. Бо зімовыя святы — рэч чароўная, нават для дарослых.

"Аклія" вырабляе пад сотню найменняў ёлачных упрыгажанняў. Але, калі ўлічыць, што многія цацкі расфарбоўваюцца ручным спосабам, то кожны шарык робіцца унікальным, а колькасць варыянтаў аздаблення бясконца.

Глеб ЛАБАДЗЕНКА.
Фота аўтара.

Самая народная Галіна Макарава

Памяці народнай артысткі Беларусі Галіны Макаравай прысвяціў вечар Дзяржаўны музей гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Беларусі. Мэрапрыемства адбылося 27 снежня, калі актрысе споўнілася 68 гадоў (1919-1993). На гэту творчую сустрэчу сабраліся калегі Галіны Макаравай па сцэне, з якімі яна разам доўгія гады працавала ў Купалаўскім тэатры. Гэта народныя артысты Беларусі: Генадзь Аўсянікаў, Генадзь Гарбук, Марыя Захарэвіч, заслужаныя артысты рэспублікі Марыя Зінкевіч, Зінаіда Зубкова, Яўгенія Кавалёва, а таксама родныя і блізкія Галіны Макаравай.

Усё сваё жыццё яна аддала служэнню Нацыянальнаму акадэмічнаму тэатру імя Янкі Купалы. Сапраўдны творчы поспех, любоў глядачоў і прызнанне прыйшлі да актрысы дзякуючы

створаным ёю каларытным вобразам жанчын з народа ў п'есах беларускіх драматургаў, і асабліва ў камедыях Андрэя Макаёнка. Многіх сваіх персанажаў ён пісаў спецыяльна для Макара-

вай. Невычэрпны шчодры талент актрысы раскрыўся ў такіх ролях, як Лушка з "Лявоніхі на арбіце", Паліна з "Трыбунала", старая "Святой прастаты", Агата з "Паўлінкі".

Галіна Макарава шмат здымалася і ў кіно, стварыўшы незабыўныя вобразы ў фільмах "Альпійская балада", "Маладая жонка", "Супрацьстаянне", "Белыя Росы" і іншых.

Адна з лепшых беларускіх актрыс, стваральніца па-сапраўднаму народных вобразаў — такой засталася назаўсёды ў народнай памяці Галіна Кліменцеўна.

Таццяна КУВАРЫНА.

Музейная зала

Скарбы для ўсіх

"Мастацтва ў гарадской культуры XIX-пачатку XX стагоддзя на Беларусі" — так называецца новая экспазіцыя ў Нацыянальным музеі гісторыі і культуры Беларусі.

У калядны перыяд цікава было ўбачыць ёлачныя цацкі канца XIX стагоддзя, зробленыя мінскай мастачкай Ясінскай і падараваныя сям'і Пятра і Аляксандры Злотнікавых. Іх перадала ў музей Тамара Хадзьінская, якая з'яўляецца захавальніцай гісторыі свайго роду. Пётр Злотнікаў — яе дзядуля, служыў у Мінскай казёнай палатце і быў вялікім аматарам тэатра. У Мінску, у Купецкім клубе, ставіліся спектаклі, у якіх удзельнічала і яго сям'я. Магчыма, што мастачка Ясінская таксама брала ўдзел у падрыхтоўцы гэтых спектакляў, яе імя Тамара Леанідаўна запамніла з дзяцінства. Яшчэ яна перадала ў музей сваю дзіцячую ляльку, а таксама старыя фатаграфіі, на якіх — мінскія аматары тэатра сярод сям'і Злотнікавых.

Навагоднія і калядныя паштоўкі канца XIX-пачатку XX стагоддзя таксама выклікалі вялікую цікавасць у наведвальнікаў. Праз іх яны даведліся пра гісторыю паштоўкі ў Еўропе. У 1869 годзе ў адной з венскіх газет з'явіўся артыкул прафесара Венскай ваеннай ака-

дэміі Эмануэля Германа "Пра новы від паштовай перапіскі", у якой ён прапаноўваў не траціць дарэмна паперу і выкарыстоўваць для кароткіх паведамленняў паштоўку — адкрыты ліст. У гэтым жа годзе ў Вене выйшла першая паштовая картка без ілюстрацыі, а ў 1872-м

— у Расіі. У 1874 годзе на Суветным паштовым кангрэсе ў Берне быў зацверджаны памер стандартнай паштоўкі, які захоўваецца дагэтуль — 9 на 14 сантыметраў. Ілюстраваныя паштовыя карткі з'явіліся ў 1890-х гадах. Спачатку яны прадстаўлялі віды гарадоў, затым — рэпрадукцыі

новай пастаяннай экспазіцыі музея.

Цікавая акцыя, якую ладзіў музей падчас зімовых канікул, была звязана таксама з гарадской культурай XIX — пачатку XX стагоддзя — гэта паказ батлеечных спектакляў. Рэканструкцыю магілёўскай батлейкі з лялькамі XIX стагоддзя зрабіла для экспазіцыі Галіна Жаровіна, а развучылі батлеечныя спектаклі і паказвалі іх юным наведвальнікам супрацоўнікі музея.

Раім усім не абмінуць гэты музей. Ён пастаянна ладзіць цікавыя выставы, плённа працуе з дзецьмі.

Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: школьнікі на экскурсіі ў музей; аўтар новай экспазіцыі Ірына ПАХОМЕНКА; загадчыца навукова-асветніцкага ад-

карцін, малюнкаў і іншых.

Самая старажытная паштовая картка, выдадзеная ў Беларусі, адносіцца да 1896 года — гэта картка з відам Віцебска. Спецыялістам, які збірае і вывучае паштоўкі ў Нацыянальным музеі гісторыі і культуры Беларусі, з'яўляецца Надзея Саўчанка. Яна і прапанавала калекцыю беларускіх паштовак, прысвечаных Новаму году і Ражджаву, для

дзела Наталля МАРЦІНКЕВІЧ і старшы навуковы супрацоўнік Аркадзь БАЛАБАЕЎ пасля батлеечнага спектакля; беларускія паштоўкі XIX — пачатку XX стагоддзя, прысвечаныя Новаму году і Ражджаву. **Фота Яўгена КАЗЮЛІ.**

Мода

Трыумф на Еўрапейскім подыуме

25 лепшых калекцый адзення маладых беларускіх дызайнераў цэлы тыдзень паказвалі ў "Галерэі Лафайет" і ў "Рускім доме" ў Берліне, што дазволіла Еўропе класіфікаваць поўнае ўяўленне аб беларускай модзе.

У Берліне прайшла I Міжнародная маладзёжная творчая дыяспора, дзе юныя дызайнеры з Расіі, Германіі, Францыі, Італіі і Беларусі паказалі салідны прадастаўнікам сусветнай моды свае унікальныя творчыя работы.

Для ўдзелу ў заключным перформансе "Fashion Channel" журы выбрала 16 лепшых калекцый: 12 нямецкіх і 4 беларускія. Іх размясцілі ў памяшканні даўжынёй 50 метраў і прадставілі на суд журы, якое складалася з 400 чалавек (журналісты, крытыкі моды, стваральнікі адзення, фатографы, вядомыя людзі Германіі).

Спорт

19 беларускіх спартсменаў змагаюцца за медалі на XX Дэфалімпійскіх гульнях у Аўстраліі

19 спартсменаў з дрэнным слыхам, у тым ліку 12 жанчын, прадстаўляюць Беларусь на XX Дэфалімпійскіх гульнях. Яны праходзяць у аўстралійскім горадзе Мельбурне з 5 па 16 студзеня 2005 года, расказаў начальнік упраўлення фізічнай культуры Міністэрства спорту і турызму Павел Няпрахін.

Беларускія спартсмены прымаюць удзел у спаборніцтвах па лёгкай атлетыцы, плаванню і пляжнаму валеюболу, а таксама грэка-рымскай і вольнай барацьбе. У дадзеных відах каманда спадзяецца заваяваць 6-8 медалёў высокай пробы. І для гэтага ёсць усё падставы: на мінулым Чэмпіянаце свету наш спартсмен па вольнай барацьбе Аляксей Лукомскі стаў чэмпіёнам, а Віталь Зарайскі — сярэбраным прызёрам. Усе спадзяюцца таксама на паспяховае выступленне самага тытулаванага члена беларускай каманды і яе капітана — Сяргея

Галоўнага прызера — "Fashion Channel-Pries" — удастоілася беларуская Ірына Шыляева і яе калекцыя "ІнФорм-Бюро". Перамога ў "Fashion Channel" дае Ірыне магчымасць бясплатна паехаць у Парыж, дзе яна прадставіць сваю калекцыю для французскіх дызайнераў моды. На сайце моднага часопіса нядаўна з'явілася падрабязная інфармацыя аб трыумфе беларускіх дызайнераў у Берліне, а таксама аб будучым паказе калекцыі Ірыны Шыляевай у "Галерэі Лафайет" у Парыжы.

Акрамя таго, знакам і ты Карл Лагерфельд зрабіў цікавую прапанову 10 дызайнерам. Запрасіў іх у красавіку паўдзельнічаць у Міжнародным конкурсе маладых дызайнераў Еўропы.

Святлана ЯРАШ.

"Арфей і Эўрыдзіка" — рызыкаўны эксперымент?

"Вельмі сур'ёзны і рызыкаўны эксперымент", — так ацаніў пастаноўку рок-оперы "Арфей і Эўрыдзіка" ў Мінску яе аўтар, легендарны кампазітар Аляксандр Журбін.

У арыгінальнасці новага праекта Беларускага дзяржаўнага музычнага тэатра Аляксандр Журбін змог пераканацца асабіста, пабываўшы ў тэатры на адным з прэм'ерных паказаў. "Арфей і Эўрыдзіка" на мінскай сцэне — гэта злучэнне эстрадна-сімфанічнага аркестра і жывога вакалу з харэграфіяй, тым самым рок-оперу гарманічна дапоўніў балет.

У гутарцы з журналістамі Аляксандр Журбін прызнаўся, што ўпершыню ўбачыў такое незвычайнае працытанне свайго твора. Хаця рок-опера "Арфей і Эўрыдзіка", напісаная 30 гадоў назад, вытрымала 2 500 прадстаўленняў, яе запіс быў прадзены ў колькасці больш за 2 мільёны экзemplяраў. У розных тэатрах яе ставілі асобна і як оперу, і як балет. Пасля першага прагляду свайго "дзеццішча" ў Беларускаму музычным тэатры кампазітар застаўся задаволены, адзначаўшы, што калектыў тэатра ў цэлым са сваёй задачай справіўся.

Як расказаў Аляксандр Журбін, ажыццэўлены праект з музычным тэатрам для яго ў Беларусі не адзінкавы. У планах кампазітара — супрацоўніцтва з Нацыянальным акадэмічным драматычным тэатрам імя М.Горкага і Нацыянальным акадэмічным вялікім тэатрам оперы.

НА ЗДЫМКУ: Аляксандр ЖУРБІН пасля прэм'еры ў Мінску. Святлана ЯРАШ.

Споры прызы надвор'я

Лыжы не спатрэбяцца?

"Студзень будзе дажджлівым", — заявілі сіноптыкі. І, на жаль, не памыліліся: Новы год і Раджаства прайшлі без снегу.

У другой дэкадзе месяца магчыма невялікае пахаладанне. Тэмпература ўначы можа панізіцца да 3-8 градусаў ніжэй за нуль, а ўдзень — да мінус 1-3. Але ўсё роўна сярэднясутачная тэмпература, характэрная для гэтага перыяду, будзе вышэй за норму. Відаць, аматарам лыж даўдзеньца прапусціць гэты сезон.

Святлана ЯРАШ.

Паэтычны настрой

Міхаіл РЫБАКОЎ

Пялёсткі яблыневых кветак
Павольна сплываюць на дол,
Зямлю закрываючы, нібы
снегам,
Ад злых, бязлітасных вятроў.

Той покрыву белы — нібы
саван,
Або нявесты чысціня,
Каму як болей даспадобы,
У кожнага душа свая.

Кроч у жыццё, як той
пялёстак,
Які асмеліўся — ў палёт,
Рабі свой выбар горда, смела,
Любі Радзіму і свой род.

Жыві — не бойся злых
папрокаў,
Жыццё тваё, а не чыё,
Табе адказ мець прад
сумленнем
За ўсё, што зроблена было.

Калі жаданне ёсць у сэрцы
Служыць Айчыне кожным міг,
То не хавай яго бянтэжна,
Бярысь за справу — ў добры
час.

Не ганьб дарэмна роднай
мовы,
Яна спрадвечная, свая,
Няхай ідуць ад сэрца словы
І ў іх гучыць душа твая.

Адчай свой гонар за Радзіму,
Ёсць што нам свету
паказаць:

Сапега быў і быў Скарына —
Усіх імёнаў не назваць.
Не прамыя сумленні

толькі
На солід сытага жыцця,
Каб смела ўсім глядзець у
вочы
Магла заўжды зямля твая.

Каб мог і ты, калі суд
прыйдзе,
Прамовіць: "Грэшны быў ў
адным,
Меў гонар звацца беларусам
І Беларусь сваю любіў".

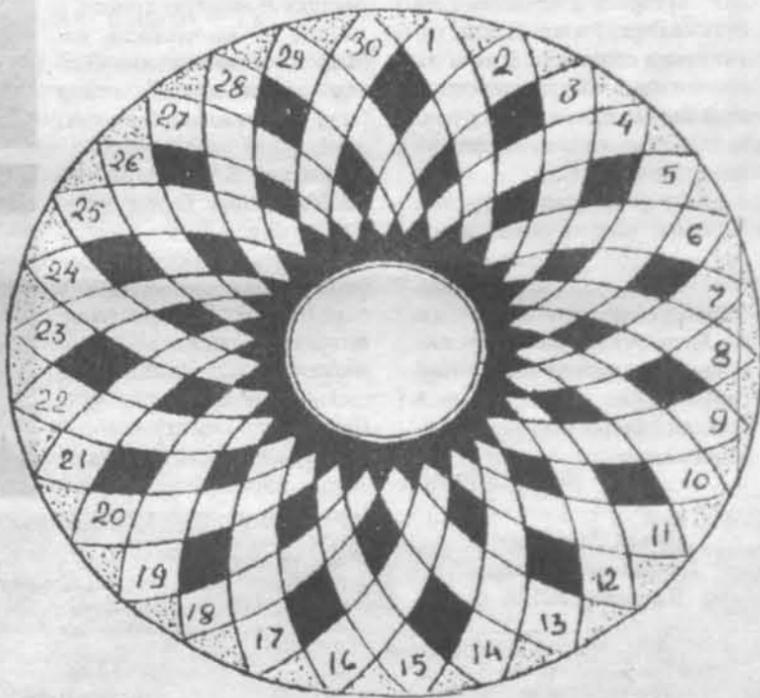
ТОСТ БЕЛАРУСА

Жадаю ўсім, як кажуць у
народзе,
І ў хлеве парсучка, і бульбы ў
агародзе,
І свята ў душы, і сябра ў
святліцы,
І каб было заўжды з кім
думкай падзяліцца.

Крыжаванка ад Ірыны БЕКІШ

1. Драўляная або металічная пасудзіна, у якой таўкуць што-небудзь.
2. Січожа, холад.
3. Месяц, дзе пачынаецца рака.
4. У народных гаворках: пясчаны востраў, узгорак.
5. Адзін рад бярэня ў зрубе.
6. Упрыгажэнне з кветак ці галінак, сплеченых у кружок.
7. Спецыяльнае памяшканне, у якім мыюцца і паранца.
8. Часовае пасяленне, стаянка каго-небудзь.
9. Доўгая вяроўка з пятлій на канцы для лоўлі жывёлы.
10. Аднагадовая сельскагаспадарчая культура.
11. Вялікая пасудзіна з лубу, бяросты.
12. Знешняя частка кола, абцягнутая шынай.
13. Тое, што дакладна спісана з тэксту, чарцяжа.
14. Затчка для бутэлек.
15. Асобны чалавек як член грамадства.
16. Папярэдні нахід малюнка.
17. Форма, крой; знешні выгляд.
- 18.

Рэчыва, якое надае колер прадмету. 19. Сухадольная трава высокай кармавой якасці. 20. Вечер, які зімой дзьме з сушы на мора, а летам з мора на сушу. 21. Вялікі яркі метэор. 22. Пласкадоннае судна або плыт для пераправы праз раку. 23. Мужчынскі летні галаўны ўбор з казырком. 24. Вялікая чарка, чаша. 25. Пасяджэнні якой-небудзь арганізацыі. 26. Дробна нарэзаная саломна на корм жывёле. 27. Арэна цырка. 28. Псіхічна хваравіты стан, пры якім свядомасць і пачуцці сканцэнтраваны на адной якой-небудзь ідэі. 29. Сукупнасць грашовых, зямельных і іншых матэрыяльных каштоўнасцей дзяржавы. 30. Орган дзяржаўнай улады, які з'яўляецца формай палітычнай арганізацыі сацыялістычнага грамадства.

Віталь СЯЎРУК.

Анонсы

У Германіі ўдзельнікаў "Славянскага базару..."

Вызначыць конкурс
Зроблены першы крок на шляху да заснавання ў Германіі конкурсу па адборы ўдзельнікаў Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску".

На пасяджэнні камітэта па культуры гарадскога савета пабраціма Віцебска — горада Франкфурта-на-Одэры адобрана канцэпцыя арганізацыі нацыянальнага конкурсу, у ходзе якога будзе ажыццяўляцца адбор прадстаўніка ФРГ для ўдзелу ў цэнтральным мерапрыемстве фестывальнай праграмы, у якім спабораюць маладыя выканаўцы.

Плануецца, што кастынг пройдзе ў некалькі этапаў, якія будуць асвятляцца дзяржаўнай тэлерадыёкампаніяй "Рундфунк Берлін-Брандэнбург", а ўдзел у ім змогуць узяць усе выканаўцы, якія адпавядаюць крытэрыям "Славянскага базару..."

Кульмінацыйнай шэрагу падрыхтоўчых мерапрыемстваў пад агульным дэвізам "Франкфурт у гасцях у Віцебска" стане прамае трансляцыйнае конкурсу маладых выканаўцаў у Франкфурце-на-Одэры на цэнтральнай плошчы горада.

Святлана ЯРАШ.

Прывітанне — 2005!

Вось і наступіў 2005 год. Прайшла навагодняя ноч і калядныя дні. Засталіся толькі ўспаміны і навагоднія падарункі. Цікава якія?

Татцяна РЭПНА, майстар садомапшчэння:

— Раджэнства па календары заходніх канфесій разам з калегамі сустрэла ў Гамбургу на калядным кірмашы, дзе прадстаўлялі вырабы беларускіх майстроў народных рамёстваў. Немцы гэты дзень праводзяць у сям'і за традыцыйнай вячэрай, уручаюць усім маленькія сувеніры. Яны з задавальненнем куплялі напы саламяныя зорачкі, званочкі, сардэчкі ў падарунак блізкім, сябрам, калегам. І ў гэты дзень, і назаўтра ў канцэртных залах і на адкрытых пляцоўках, у храмах гучала сімфанічная музыка. Усё гэта было так урачыста! З гэтым адчуваннем свята сустрэла Новы год дома, на Радзіме.

Валерыў БУТКЕВІЧ, прэзідэнт мотаклуба "Жалезныя браты":

— Новы год сустрэаў на Нарачы, у кампаніі сваіх сяброў. Быў шыкоўны феерверк, танцы, веселасць праз край. Я падараваў сыну горныя лыжы, дачцэ — турыстычную паездку ў цёплую краіну, а жонцы — магчымасць набыць тое, што пажадае. Надвор'е стаяла цёплае, можна было не закрываць байкерскі сезон.

Вольга БАРАБАНШЧЫКАВА, "Дзіва Белая Русь-2004":

— Дома, з блізкімі сябрамі. Пасля мы паехалі ў клуб "Бронкс", дзе працягвалі веселіцца. Раней, калі я займалася вялікім тэнісам, часам даводзілася сустрэкаць Новы год у самалеце або ў той краіне, дзе праходзіў турнір. Магу сказаць са свай-

го вопыту, што так весела, як у нас. Новы год нідзе не сустракаюць. Сябрам я падаравала каўпакі Дзедзі Марозаў. Мне ў падарунак дастаўся снегавічок, якога можна запальваць пры дапамозе пульта дыстанцыйнага кіравання.

Макс КОМАЎ, інструктар дайверскага клуба "Паралельны свет":

— Не маючы магчымасці ныраць, мы сустрэлі Новы год у клубе з сімвалічнай назвай "Акварыум". У сваім клубе мы вадзілі карагоды вакол... каралавай ёлкі! Зычылі адзін аднаму ў новым годзе паспяховай пагрузкі ў ішчаслівых глыбін.

Вячаслаў ХАРАНЭКА, беларускі асілак, аўтар 115 сусветных і нацыянальных рэкордаў у падыманні цяжару:

— У мяне асабліва ніякіх святкаванняў не было. Сустрэў Новы год у сямейным коле і ў 2 гадзіны ночы пайшоў спаць. А ўжо ў 8 гадзін раніцы трэніраваўся — падумаў 40-кілаграмовы піўны кег. Праз некалькі месяцаў плануў ўстанавіць унікальны рэкорд — падумаць кег на працягу двух сутак. Такі сур'ёзны рэкорд вымагае сур'ёзнай падрыхтоўкі. На свята часу проста не застаецца.

Пётр КУХАРСКИ, фітатэрапеўт, які лячыў Васіля Быкава, а зараз лечыць Рыгора Барадзіліна:

— У навагоднюю ноч я ўвогуле ўцёк з дому да сяброў, бо ведаў, колькі будзе званкоў і віншаванняў. Нават мабільны тэлефон з сабой не ўзяў. Раніцай, калі вярнуўся, то ўбачыў, што ён ажно разрываецца ад паведамленняў. Відаць, гэта і ёсць найвышэйшая адзнака маёй працы. На Новы год самому сабе пажадаў лекарскага плёну. А ўсім сваім любімым людзям як доктар — здароўя.

Падрыхтавалі Глеб ЛАБАДЗЕНКА і Рэгіна ГАМЗОВІЧ. Фота Яўгена КАЗЮЛІ.

Тэатр імя Якуба Коласа плануе гастролі ў Расіі, Бельгіі і ЗША

Па словах дырэктара тэатра Рыгора Шацько, перавага ў рэпертуары коласаўцаў аддаецца спектаклям беларускай класічнай і сучаснай драматургіі, якія выклікаюць цікавасць у нашых і замежных глядачоў. Гэта п'есы Аляксея Дуларова, Сяргея Кавалёва, Андрэя Курэйчыка, Алены Паповай, а таксама інсцэніроўка твораў Уладзіміра Караткевіча і Васіля Быкава. Не абдзелены ўвагай і юныя глядачы. У афішы тэатра — чатыры пастановкі, адрасаваныя дзеямі і падлеткам. Рысуюцца да здычы спектакль "Недаростак".

Адной з найбольш прыкметных эксперыментальных работ тэатра апошняга часу стаў спектакль "І нас папалі світанак" аўтара і пастаноўшчыка Віталія Баркоўскага. Кожны паказ гэтага спектакля, у якім з'яўляецца злабадзённая тэма наркаманіі, ператвараецца ў акцыю з абмеркаваннем праблемы ў глядацкай зале.

У творчых планах Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Якуба Коласа — інсцэніроўкі па Караткевічу, Мальеру, Набокаву, Астроўскаму. Калектыў тэатра мяркуе таксама пачаць работу над казкамі Якуба Коласа — творамі, якія ўвайшлі ў скарбонку нацыянальнага гумару.

Віталь СЯЎРУК.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Міністарства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Саўеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375 - 17) 288 - 11 - 97 (бухгалтэрыя), 288 - 12 - 80, 284 - 76 - 56, 288 - 17 - 82 (гл.фінк).
Галоўны рэдактар: 8029 - 6 - 88 - 17 - 82. Email: golos_radzimy@tut.by

ЧЫТАЙЦЕ «Голас Радзімы»
У ІНТЭРНЕЦЕ:
http://www.belarus21.by

Рэгістрацыйнае пасведчэнне №81. Падпісны Індэкс у Беларусі 63854. Аб'ём 8 друк. аркушаў. Тыраж 1973 экз. Заказ 740. Падпісана да друку 11.01.2005 г. у 12.00.
Газета набрана і звярстана на рэдакцыйным настольня — выдавецкім комплексе. Знакамі ў пазначаныя рэкламныя матэрыялы.
Адрэсаваны ААТ «Чырвоная зорка» (220073, г. Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3).
Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голас Радзімы», могуць не супадаць.
© «Голас Радзімы», 2004.

ПАДПІСКА

Агульная беларуская газета "Голас Радзімы" — адзінае ў Беларусі выданне для суайчыннікаў замежжа. Друкуе звесткі з жыцця беларускай дыяспары і нацыянальных супольнасцей Беларусі. Матэрыялы газеты датычаюць розных аспектаў нацыянальнай гісторыі, культуры, мастацтва, літаратуры, бізнес-кантактаў, а таксама іншых тэм, якія адлюстроўваюць адносіны — Беларусь і свет.

Газета ўключана ў падпісныя каталогі БЕЛАРУСІ, ЛАТВІІ, ЛІТВЫ, МАЛДОВЫ, КЫРГЫЗСТАНА, ТАДЖЫКІСТАНА, УКРАЇНЫ.

Падпісныя Індэксы ў Беларусі і іншых краінах:
63854 — для індывідуальнай падпіскі
63798 — для ведамаснай падпіскі.

Са студзеня 2002 года кола нашых чытачоў значна пашырылася, дзякуючы рускамоўным дадаткам — "Диалог", яго рэдакцыя газеты "Голас Радзімы" рысуюць 1 раз у месяц для Ізраільскага Выдавецкага дома "Новости недели" і "Беларусь в Молдове" — сумесны праект з урадавай газетай "Независимая Молдова".

Там, дзе няма падпіскі, атрыманне газеты можна атрымаць, даслаўшы ЧЭК на адрас: Рэдакцыя газеты "Голас Радзімы", пр. Ф. Скарыны, 44, г. Мінск, Рэспубліка Беларусь, 220005.

Для краін Еўропы кошт падпіскі на год 60 еўра, для ЗША, Канады, Аўстраліі, Аргенціны і іншых краін далёкага замежжа — 70 еўра (ці ў пераліку на амерыканскія долары).

Рэдакцыя мае свой валютны рахунак: Расчетный счет 3015107098020. Мінское отделение 2 ОАО "Белвнешэкономбанк", г. Мінск, код 153001215.

РЭКЛАМА

Ваша рэклама ў нашых выданнях на любой мове.

Перавага аддаецца інтэлектуальнай і іміджавай рэкламе, якая змяшчае разгорнутую інфармацыю аб турыстычных фірмах, камерцыйных прадпрыемствах, навучальных установах і г.д.

Базавая стаўка — 1 еўра/кв.см (без НДС).
Паведамленні грамадскіх арганізацый — 0,5 еўра/кв.см.
Асабістыя аб'явы аб пошуку родных за мяжой — 5 — 10 еўра.

Пры рэалізацыі доўгатэрміновых праектаў рэкламная расцэнкі ўстанаўліваюцца ў індывідуальным парадку.

Тэлефон/факс: 288 — 17 — 82;
тэлефон: 288 — 12 — 80.
e-mail: golos_radzimy@tut.by

ПАДПІСВАЙЦЕСЯ БУДЗЕМ РАЗАМ!